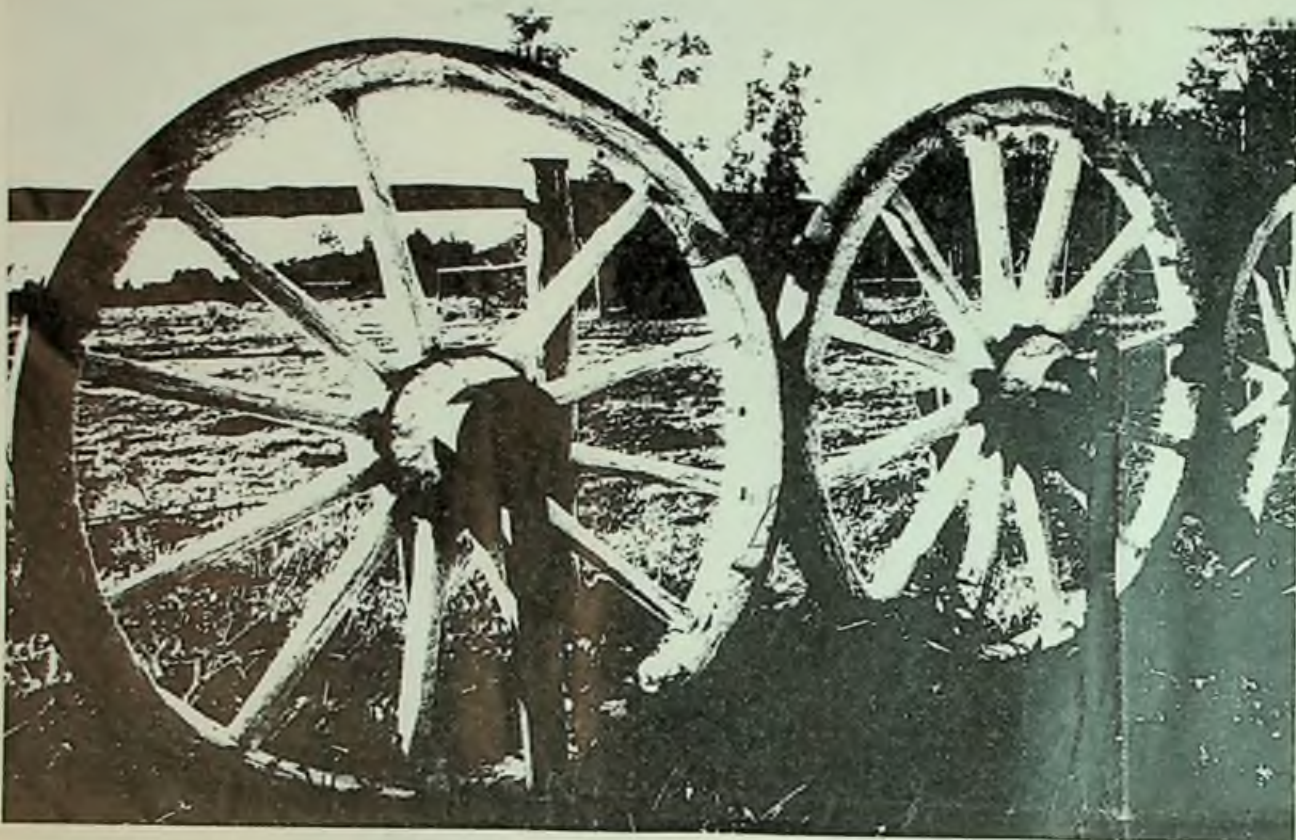

text 70

Vážený příteli, zásadně s vaším názorem nesouhlasím, ale dám život za to, abyste ho mohl proslovit. (Voltaire)

československý nezávislý měsíčník • ročník 2 • číslo 5-6/10-11

rozhovory v dachau

V průběhu prvomájového dne jsme na setkání v Dachau zachytili názory některých účastníků setkání. Nebylo příliš mnoho času v kvasu jednání, a tak i dnešní rozhovory s dr. Antonínem Kratochvílem, vicepresidentem exilového PEN-Clubu, sociologem dr. Vladimírem Horským, právníkem dr. Ivanem Bystřinou a publicistou Zdeňkem Salauquardou, jsou spíše jen takovými poznámkami na okraj rušného jednání, dokreslující atmosféru a nedělají si nárok na hlubší hodnocení. K těm se vrátíme samozřejmě v příštích číslech. Dnes rozhovory, jak je zachytili Jaroslav Kučera, Karel Jezdinský a Sláva Volný.

KUČERA: Pane doktore, proč setkání právě v Dachau. Byla to jen náhoda, nebo v tom byl hlubší smysl?

KRATOCHVIL: Náhoda určitě ne. Uvědomuji si, že prakticky několik metrů od jednacího sálu, je kostel, městská fara, kde byl také po nějakou dobu uložen ornát kardinála Berana. A tahle myšlenka mě vede k tomu, že Dachau má pro nás určitý symbol. Symbol dvou velikých jmen, která jsou právě spojena utrpením. Utrpením jak v nacistických, tak i v komunistických věznicích. Hovořím o Alfredu Fuchsovi, který byl nejdříve vězěn na Ukrajině, tuším do roku 1925, a pak, jestli se nemýlím, 27. února 1942 zemřel zde v Dachau. A kardinál Josef Beran, jedna z nejkrásnějších postav našich moderních dějin, prošel mlčením dachauských věznic, a poznal a zakusil rovněž mlčení koncentráků komunistických. Snad právě tyhle dvě postavy mně vedly k myšlence navrhnout setkání v Dachau a ta-

ké k tomu, abychom se zde v úctě zastavili u památníků těch, kteří prožili křížovou cestu před námi.

VOLNÝ: Já bych snad k tomu ještě dodal, že Dachau je jedním z míst, kde se bojovalo a umíralo v odporu proti totalitě a myslím, že tímto bojem proti totalitě, proti násilí a nedemokratičnosti je poznamenáno i celé toto jednání v Dachau.

Teď však jiná otázka, na toho, kdo jednání řídil. Pane doktore, jak byste charakterizoval účel této schůzky?

HORSKÝ: Víme, že do zahraničí odešly desítky tisíc našich občanů, z důvodů, které jsou nám dobře známy. Mezi nimi je mnoho těch, kteří si neustále kladou otázku, jak využít všech možností, které se v zahraničí nabízejí, k tomu, aby se efektivně podpořila věc našich občanů, věc suverenity Československa, věc demokratického rozvoje naší společnosti. Problém byl mimo jiné i v tom, že tyto otázky

si kladl buď každý sám za sebe, anebo v úzkém kruhu svých kolegů a známých. Dosud chyběla možnost poradit se společně o tom, jaké jsou vlastně reálné možnosti něco pro naši věc dělat.

KUČERA: A co tedy podle vás, reálně možné je?

VOLNÝ: Myslíte si, že by se mělo navazovat na myšlenky československého jara?

HORSKÝ: Nepochybně. Myslím, že je velice pozitivní zkušeností této schůzky, že se k pražskému jaru hlásila převážná část těch, kteří diskutovali. Všichni se cítí nějak sepsati s tím obrodným procesem, který měl vyústit v opravdovou demokracii. Samozřejmě, od první schůzky nelze očekávat, že z ní vyjde již nějaký konkrétní přehled opatření, které může zahraniční exil dělat. Čeho je však možno dosáhnout, je shromáždit všechny náměty, o kterých se zde hovořilo a na jejich podkladě vypracovat něco jako koncepci československé emigrace v zahraničí. Koncepci, která podle mého názoru, by se měla hlásit k myšlenkám demokratické, nekapitalistické společnosti.

KUČERA: Domníváte se, že již je vhodná doba, k vypracování podobné koncepce, není dosud velká názorová třísť, zejména pokud jde a hodnocení minulosti?

HORSKÝ: Jsem si jist, že přes některé názorové rozdíly, tedy nevládnou zásadní rozpory pokud jde o cíle. Cíle, které by se daly právě charakterizovat jako obnova suverenity země, jejího demokratického vývoje, jak byl v roce 1968 nastoupen.

(pokračování na str. 2)

...a co dál?

Myslím, že většina z těch 150 Čechů a Slováků, příslušníků obou emigračních generací, kteří se zúčastnili 1. května 1970 setkání v Dachau, si na závěr asi položila otázku: Bylo to setkání úspěchem, začátkem nějaké cesty, směřující k integraci nejrůznějších názorových i politických skupin, či pouze příležitostí si vyměnit na širším fóru myšlenky, kterými se každý z nás zabývá prakticky od chvíle, kdy do naší země vstoupila cizí vojska? Ten, kdo od tohoto setkání očekával jednomyslné posuzování situace, koho lekají protichůdné diskusní příspěvky, mohl být zklamán. Ovšem lidi tohoto druhu bych označil za politické romantiky bez smyslu pro realitu dneška. Po letech vnucované, takzvané jednoty (hovořím pochopitelně o nás, kteří jsme do roku 1968 či 1969 žili v Československu) je zcela přirozené, že se objevují nejrůznější koncepce a názory, nejrůznější hodnocení jak minulosti (což je samozřejmě), ale i současnosti a vyhlídek do budoucna. Tím spíše je to přirozené na setkání výrazných individualit, zvyklých samostatně myslet a jednat, kterých byla v Dachau přece jen nesporná většina. Domnívám se, že bylo úspěchem, že na tomto setkání nedošlo, přes mnohé skeptické prognózy, k rozbití formující se jednoty, ale naopak přes obtížnost všeho, byla s výjimkou jednoho hlasu přijata politická platforma, tak jak je stylizovaná v rezoluci, kterou přinášíme uvnitř listu. Pro některé byla samozřejmě minimalistická, žádali formulace daleko ostřejší, pro jiné opět na hranicích maxima, co jsou ochotni ještě podepsat. Politika je vždy uměním možného, také je možno říci uměním kompromisu. Přesto, podle mého názoru, je právě tento kompromis stylizovaný v rezoluci dobrým východiskem pro všechny budoucí akce. Je totiž svědectvím vůle mnoha těch, kteří se v průběhu Československého jara angažovali na detotalizaci, humanizaci a demokratizaci československé společnosti, nerezignovat nyní na své poslání, ale pokračovat v něm i v podmínkách daleko obtížnějších a komplikovanějších. Je také obrazem myšlení, alespoň části československého exilu (neboť setkání v Dachau si neosobovalo v žádném případě právo hovořit snad za celý československý exil, ani posprnový), což dává možnost pokračovat v diskuzi, při hledání a formování nových stanovisek. Nikdo z nás si jistě nedělá iluze, že by jakýkoliv čin či akce Čechů a Slováků v zahraničí mohly významnějším způsobem zatímit ovlivnit situaci doma, či vztah světové veřejnosti k československé problematice. Ovšem každý z těch, kdo do Dachau přijel, ať již ze Švýcarska, Rakouska, Holandska, Anglie, Německé spolkové republiky či Francie na své vlastní útraty, s tím, že hovoří jen a jen za sebe, si zřejmě uvědomoval, že nejhorší, co bychom mohli nyní udělat, by bylo mlčet. Tvář v tvář bezpráví a zločinu můžeme být dočasně slabí, ale nemáme právo rezignovat na boj proti nim. Tato myšlenka byla tenorem dachauského setkání i jeho aktivem, neboť se objevilo mnoho konstruktivních návrhů, co vlastně dělat -- co je v našich silách. Za neoptimističtější pokládám to, že hovořily o nutnosti i prospěšnosti koordinovaného využití intelektuální potence příslušníků exilu. Neboť jestli něco skutečně můžeme dělat -- pak vydat svědectví -- svědectví o systému, ve kterém jsme žili -- svědectví o tom, oč nám šlo v roce 1968 i o našich tehdejších představách o budoucnosti. Už proto, že celé období je stále více zkráceně a tendenčně interpretováno v oficiálním tisku východních zemí a bohužel někdy i na Západě. Je dobré, že k myšlence společných akcí se přiblížili i ti, kteří se osobně setkání v Dachau nemohli účastnit -- jako např., abych jmenoval aspoň některé, Ladislav Radimský z New Yorku, Evžen Löbl, rovněž z New Yorku a Jiří Pelikán z Říma. Setkání v Dachau organizovala fakticky hrstka dobrovolníků bez jakéhokoliv pověření: je proto kladem Dachau i to, že tam byl vytvořen iniciativní koordinační výbor, který má přece jen určitý mandát -- připravit další, ve větším měřítku organizované setkání, pokud se ukáže toho potřeba. Dachau nebyla v žádném případě prohra, byl to prostě začátek namáhavé cesty, po které my, kterým osud Československa není lhostejný, musíme jít.

SLÁVA VOLNÝ

patnáct let

Za tu dobu, za těch patnáct let, připravil Jožka Pejskar s velkým okruhem nadšených spolupracovníků celou řadu čísel exilového Českého slova. Tedy novin, které si – i v obtížných podmínkách – udržely nejen oprávněnou popularitu u svých čtenářů, ale (a to především) živý zájem o pravdivou informaci, střizlivě, ale také nekompromisní komentování domácích i zahraničních událostí.

Patnáct let Českého slova, to je především patnáct let boje za pravdu. K tomuto výročí přejeme redaktorům a spolupracovníkům Českého slova, aby jeho stránky expedovali ještě dlouho a pokud možno brzy ze své původní budovy – pražského Melantrichu.

ex

Československý rozhlas 29. 5. 1970 – 14.00 hod. – Jan Kocanda, OV KSC v Příbrami:

Už před podepsáním smlouvy na řadě stranických školení samotní členové se ptali, do jaké míry bude smlouva zárukou toho, aby spojení mezi národy našimi a národy SSSR byly skutečně upevňovány. Když potom smlouva byla podepsána a mělo se možnost sledovat nakonec i meeting, který byl pořádán po podepsání smlouvy na Pražském

Český literární fond vyzval všechny spisovatele, aby své žádosti o stipendia a ostatní výpomoci adresovali tomuto orgánu, ne tedy právoplatnému majiteli rekreačních objektů, domovů spisovatelů a držitelů fondu – Svazu československých spisovatelů.

Kanadští výtvarníci Guderna a Hovadik spolu se západoněmeckými Koblasou a Valentou vystavují společně v torentské The Merton Gallery. Přistě uveřejníme některé z vystavovaných prací.

Západoněmecká televize uvedla film Juraje Herze „Spalovač mrtvol“ v programu, který je přehlídkou vynikajících filmových děl světové produkce.

Vítězem 5. ročníku čs. amatérského jazzového festivalu v Přerově se stal švýcarský soubor The Harlem Sound (tradici jazz) a holandský Jack van Poll (moderní jazz).

Soubor brněnského Domu dětí hostuje ve Vidni, Mannheimu, Stuttgartu a na Evropském festivalu v belgickém Neerpeltu s díly L. Janáčka a B. Martinů.

V Praze zemřel národní umělec Jaroslav Vojta, dlouholetý člen činohry Národního divadla, oblíbený zejména z filmového plátna.

Anglické nakladatelství Thames a Hudson vystavuje už podruhé v posledních třech letech

své nejkrásnější knihy ve středisku technické literatury v Praze.

Ve věku 76 let zemřel v Praze dr. Jan Port, teoretik a historik umění, znalec středověkého divadla.

Spisovatel Josef Jedlička se zúčastnil v mnichovském Domě setkání besedy se svými čtenáři, exulanti.

V jedné ze společných cel v Terezíně byla otevřena výstava obrazů někdejšího vězně Otty Ungara.

Tenorista Vilém Přibyl se zúčastnil Beethovenova festivalu v Bonnu (NSR). Varhaník Jan Hora odejel na turné pěti koncertů do Švédska.

Ve Sternberském paláci v Praze byla v minulých dnech otevřena výstava Poklady Kypru.

Krajská organizace Svazu českých novinářů v Plzni vypsalá soutěž na „díla“ opěvující budování socialistické vlasti a prohloubení přátelství mezi Československem a Sovětským svazem.

Tři švédští malíři a kreslíři z přelomu 19. a 20. století, Josephson, Hill a Stringberg vystavuje Pražská Národní galerie v Paláci Kinských.

Ve sbírkách moderního umění v Praze vystavuje své obrazy Achille Perilli, italský malíř.

máte slovo

O DIVNÉ LOGICE – TEXT Č. 9

Můj přítel Adolf Müller se ptá také na mou adresu (Text 70. číslo 49), zda existuje „vědecký doložený“ jiný důvod pro přerušení československého experimentu, než byl zásah Sovětského svazu a jeho vazalů“, a naznačuje, že neexistuje.

Nevím, co se pokládá za „vědecký doklad“ v této věci – např. dlouhá řada konkrétních zásahů a nařízení, jimiž Dubček, Smrkovský, Císař a druzí – v době plného rozkvětu pražského jara – brzdili (způsoby vlastními mocenskými elity) vývoj k otevřené, pluralistické společnosti. Ostatně, nebylo Dva tisíce slov z června 1968 výmluvným varováním před nebezpečím, že se ztratí na svobodě a politických reformách, co se vlastně ani ještě nenabýlo? A netrval snad Smrkovský, tento „nejprogressivnější“ z mužů pražského jara, na nesmyslné, ale zřejmě klíčové zásadě, že KSC „má právo se považovat za vedoucí sílu“ v zemi, a nevyhrožoval snad mocenským zásahem proti všem, kdo by o tom chtěli pochybovat? (Svědectví, č. 38, str. 177). A nepraví se snad v návrzích, vypracovaných nejliberalnějšími pracovníky KSC k XIV. sjezdu strany, že „bude nutno zabezpečit... aby vztahy uvnitř Národní fronty a volební systém zajišťovaly hegemonii a preferenci komunistické strany...“?

Bylo by možno pokračovat. V širších souvislostech poukázat třeba i na fakt, že v žádném systému vlády jedné strany (nebo junty) nedošlo dosud k dobrovolné difuzi moci. Ani v Jugoslávii, ani na Kubě a ovšem také ne v Portugalsku nebo v Řecku. Pokud jde o poslední dvě jmenované diktatury (např.), komunisté a nekomunistická radikální levice – nemýlím-li se – dosud nikdy nevsázeli na evoluci a vnitřní reformu, ale volali k ozbrojené akci, do vzpoury, do revoluce. Existuje zřejmě nějaký rozdíl v přístupu ke stejnému (v zásadě) problému. Bylo by snad tento rozdíl jednou vysvětlit.

Pavel Tigríd,
Paris, Francie

VOLNÝ A KUBELIK

...přečetl jsem si pozorně, se zájmem i s opravdovým gustem rozhovor, který měl redaktor Sláva Volný s geniálním muzikantem a věrným Čechoslovákem, mistrem Rafaelem Kubelíkem. Upoutaly mě netoliko znamenité odpovědi Kubelíkovy, ale i podnětné otázky redaktora Volného. To, co řekl Rafael Kubelik, znělo mi jako úchvatná symfonie masarykovského demokratického myšlení...

Václav Majer,
Maryland, USA

TEXT 70

...nic proti tomu, že dostávají na stránkách TEXTu možnost i bývalí členové strany. Ovšem je třeba pečlivě rozlišovat. Ti, kteří stále prodávají své marxistické názory jako jediný možný všelék pro nemocný svět, by konečně měli pochopit, že bylo něco snižého na celém tom neslavném učení...

J. Janotová,
Roma, Itálie

hradě, uvědomil jsem si, že všechna ta očekávání, která ještě lidé před podepsáním smlouvy nám kladli jako propagandistům, že ve smlouvě našlo své uplatnění. A nedivte se, že právě u nás to mělo takový význam. Dík pomoci, kterou SSSR poskytl po roce 1945 našemu uranovému průmyslu bylo možné i na Příbramsku skutečně docílit toho, aby se tu stalo jedno z nejefektivnějších odvětví průmyslu, které na okrese máme. Nyní po podepsání smlouvy vidíme, že perspektiva, která byla dána po roce 1945 je platná i nadále a že můžeme rozvíjet i u nás toto období, které v uplynulém období, mám na mysli uplynulých 20 let, skutečně pomohlo Příbrami.

VOLNÝ: S vámi bych chtěl pane Salaquardo hovořit vlastně o toleranci. Mně totiž při pohledu do jednacího sálu zaujal takový postřeh. U jednoho, předsednického stolu, sedě vedle sebe bývalý profesor marxismu na Karlově universitě, sociolog Horský, vedle něho exilový básník žijící v zahraničí přes dvacet let dr. A. Kratochvíl, vedle básník, který přišel nedávno. Ivan Diviš, Jaroslav Brodský, člověk, který prožil v československém kriminále 10 roků, vedle bývalý člen strany redaktor Karel Beran, a kousek dále kněz profesor Mikula. Pan Vomačka z Paříže v diskusi řekl: „My jsme v roce 1948 před komunisty utíkali a teď najednou sedíme s nimi v jedné místnosti. A my s nimi sedět chceme a my s nimi spolupracovat budeme. Snad bude nutné těm komunistům trochu přistříhnout křídýlka, ale stejně tak musíme ty křídýlka přistříhnout nám.“ Jak říkal, „starým kapitalistům.“ Jaký je na to váš názor?

SALAQUARDA: Nu ano, otázku kladl bývalý komunista a odpovídal nekomunista. Já bych řekl, že už v průběhu roku 1968. o kterém se tu tolik hovoří, jsem si uvědomil, že dělici čára neběží mezi členy a nečleny strany, nýbrž mezi lidmi slušnými a mezi lidmi, kteří jsou ochotni se prodávat za každou cenu. Mně například skutečně nezajímá zda Horský byl či nebyl komunista, mně zajímá co zde říká a jak chce dále spolupracovat. Mně konec konců také nezajímá, zda Kvapil, Moc, nebo kdo to všechno dnes v Praze komentuje jsou komunisté, nýbrž mně zajímá, jací jsou to lidé. A jací jsou to lidé je vidět z toho co říkají.

VOLNÝ: Tedy vy jste pro toleranci?

SALAQUARDA: Já myslím, že tolerance není kategorický imperativ. Tolerance a intolerance to je

rub a líc téže mince. Absolutní tolerance je nesmysl, protože zahrnuje i toleranci ke zlu. Mezi toleranci a intoleranci musí probíhat naprosto přesná hranice. Tato hranice je dána čarou slušnosti, spolehlivosti, dobra, lasky, nebojmo se i těchto slov, která trochu devalvovala. Mohu být tolerantní ke každému názoru, o kterém vím, že jeho nositel usiluje o to, najít pravdu, že jeho nositel chce být dobrý. Naproti tomu musím být intolerantní ke každému, o kom vím, že sleduje v podstatě své osobní zájmy na úkor někoho jiného.

VOLNÝ: Konečně, kdybychom byli skutečně tolerantní, museli bychom být tolerantní i k režimu doktora Husíka a neměli bychom vlastně důvod být v exilu, ani zde v Dachau.

SALAQUARDA: Ovšem, ale to na druhé straně neznamená, že všichni, kteří jsou doma jsou tolerantní k jim vnucenému systému.

VOLNÝ: A to je také to, co spojuje nás venku, s lidmi doma.

Foto: Karol Bocek

rozhovory v dachau

(dokončení se str. 1)

VOLNÝ: Má otázka je osobní, jak si představujete svůj vlastní přínos?

HORSKÝ: Oč nám, kolektivu vědeckých pracovníků, kteří jsme na Západě jde, mám na mysli ekonomy, právníky, sociology a další – je vypracovat v poměrně krátké době, pokud možno hlubokou analýzu československé problematiky, takzvaného Pražského jara, v širším evropském kontextu. Tak, aby nic z těchto myšlenek nezapadlo, aby sebraly pokud možno svou úlohu i v budoucnosti.

JEZDINSKÝ: Pane doktore, vy jste československé veřejnosti znám jako redaktor Literárních listů, chtěl bych s vámi hovořit na téma, co vy si osobně myslíte, že by Čech a Slovák, žijící dnes v zahraničí, v politickém exilu mohl konkrétně dělat. Co by mohl dělat a v jaké míře to může konkrétně prospět lidem doma, o které nám všem především jde?

BYSTRINA: Říci se to dá jednoduše, vše pro to, aby se vláda věci zase vrátila do rukou lidu, kterému patří. Samozřejmě nemůže pro to učinit něco dalekosáhlého, velkého, nýbrž asi tak, jak jsem se to snažil vyslovit na této konferenci ve svém diskusním příspěvku – což je stručně řečeno – pracovat masarykovsky, konkrétně, střizlivě, ve své práci, ve svém oboru. Jsem toho názoru, že jeho práce i zde v zahraničí se neztratí a bude mít jednou pro domov svůj význam.

JEZDINSKÝ: Rád bych se vrátil ještě k jinému tématu. Jaký je po-

dle vašeho názoru vztah exilu, politických exulantů z jedné středoevropské země, jako je například Československo, ale nejde jen o něj, k celé škále světové politiky. Mám na mysli vztah exilu ke světové politice, k vládám, k institucím států ve kterých žije?

BYSTRINA: Vše co se v poslední době, ve světové politice objevuje a co směřuje ke zmírnění napětí mezi bloky a vůbec co směřuje proti politice bloků je pro nás, myslím, dobré a měli bychom mít k tomu pozitivní vztah. To ovšem neznamená, že všechno co se děje, má skutečnou perspektivu anebo, že nedochází taky k extrémním snahám. Jsem toho názoru, že přes to všechno by bylo potřeba, abychom ve své politické činnosti – a zde je každá činnost konec konců politická – snažili zapojit do tohoto trendu a zachovat si svoje vlastní mínění. To, co jsme si přinesli z domova a čím bylo poznamenáno pražské jaro.

JEZDINSKÝ: Doufám, že budete se mnou souhlasit, ale domnívám se, že i tato konference dokazuje, že československý exil se chce spojit s těmi nejdemokratičtějšími silami v západní Evropě a že její průběh odpovídá pražské propagandě, která neustále tvrdí, že tento exil je spojen s neonacistickými, revanšistickými a já nevím, jakými silami.

BYSTRINA: Máte pravdu a podaří se nám to i nadále právě za předpokladu, jestliže skutečně demokratickou myšlenku v sobě dle ponese.

alexander haidler

odkaz kardinála berana

17. května 1969 zemřel v římském vyhnanství — tak to aspoň vždy cítil — pražský arcibiskup, kardinál Josef Beran. Když se po roce zamyslíme nad touto osobností, zjišťujeme cosi paraoxního. Kardinál Beran měl nesporně velký politický i církevně politický význam, ale nebyl to politik. Politické velikosti nabyli bezděčně, tak trochu proti své vůli, jen proto, že byl ryzi charakter a opravdu zbožný, neobvykle důsledný křesťan.

Lidé, kteří ho znali zblízka, ho vidali celé hodiny klečet při modlitbě, znali jeho bezelestnou lásku k pravdě, jeho zásadní neochotu mlčet k jakékoli křivdě, byl jenom z taktických důvodů. Považovali ho leckdy za politicky naivního. Snad měli i kus pravdy. On to vůbec nebyl génius v běžném slova smyslu. Jeho genialita byla v srdci, v charakteru, v náboženské intuici, v křesťanské lásce, v neoblomné věrnosti vůči tomu, co jednou poznal jako vůli Boží.

A právě těchto vlastností bylo třeba v temném období našich dějin, do kterého byl postaven. Jeho prostá věrnost zásadám z něho udělal vězně nacistů a symbol křesťanského boje proti fašismu. Jeho charakter, neschopný nečestného taktizování, z něho udělal národní hrdinu a zachránce národní cti v době soustavné lži, sousavného podvodu a soustavné přetvářky, která nastala únorem 1948, vzdor všem lepším touhám, jež si do oněch událostí nezasvěcení lidé napřed promítali. Jeho zbožnost byla vcelku tradiční, byla i poněkud poznamenaná dědictvím uzavřeného církevního prostředí 19. století; ale byla to zbožnost do té míry upřímná a hluboká že mu zároveň umožňovala otevřít se všem pravým lidským hodnotám, umění, osobnímu přátelství, i přátelství s několika duševně spřízněnými ženami, sociálnímu pokroku, eticky náročnému, ale zároveň až dětinně nadšenému vlastencství. Vyšel z prostředí, které by byl průměrný pozorovatel

asi označil za typicky klerikální, a přece ho Petr Zenkl roku 1949 ne bez určitého oprávnění nazval druhým Husem, a on sám se svou mužnou zmínkou o Husovi a svou poctivou kritikou násilné protireformace v Čechách na Druhém vatikánském koncilu na podzim 1965 nemálo zasloužil o to, že koncil přijal epochální usnesení o svobodě svědomí a náboženské svobodě pro všechny.

„Zbožnost je užitečná ke všemu“, čteme v Novém zákoně. Jistě to neplatí o všem, co se kdy zbožností nazývalo nebo nazývá. Ale na Josefu Beranovi se tato věta osvědčila jedinečným způsobem. Šlo mu v podstatě jen o pravou zbožnost, a všechno ostatní mu bylo dáno navíc.

Dovedl spojovat neochvějnou věrnost zásadám s velkou snášenlivostí vůči lidem, kteří se mylí. Nemohl vyslat žádnou lež a žádnou křivdu; ale zvláště od té doby, co prošel školou nacistických táborů, byl ochoten přátelsky hovořit s každým, jakmile jen projevil trochu dobré vůle; tedy i s těmi, kdo poctivě hledali východisko z bludiště lži a křivd, do něhož se dříve sami zamotali. Jeho laskavost, zvláště v posledních letech tak nápadná, dojemná a strhující, neplynula z rozbfedlosti myšlení ani z lhostejnosti k mravním zásadám. Byla to laskavost léčivá, laskavost tvůrčí, která není závislá na míře faktického dobra nebo zla v lidech, protože v nich sama dobro vyvolává a posiluje.

V tom je, myslím, významný odkaz kardinála Berana Čechům a Slovákům v této chvíli jejich dějin. Lidé, kteří jako Beran trpěli komunistickým pronásledováním, se nyní ocitají takřka na jedné lodi s komunisty, kteří se rozešli s dnešním vedením strany a byli jím odkopnuti, popřípadě donuceni k exilu. Je zde pochopitelné pokušení prohlašovat, že „s takovými lidmi nemáme a nikdy nebudeme mít nic společného“. Vyskytne se i pokušení dovolávat se přitom

svých křesťanských zásad — zajiště bez velké znalosti evangelia. To není duch kardinála Berana!

Chceme-li brát jeho odkaz vážně, musíme být nároční na mluvení pravdy, na ochotu napravovat křivdy a bojovat za spravedlnost pro všechny; ale musíme být trpěliví s lidmi, kteří ještě nevodili všechny důsledky ze své zkušenosti; musíme spolu hovořit, musíme být ochotní se od sebe navzájem učit a pomáhat si při hledání celé pravdy.

V odstupu jednoho roku bych tedy dědictví po kardinálu Beranovi shrnul do dvou vět: „Zbožnost je užitečná ke všemu“, jak čteme v jednom z Pavlových listů. A druhá věta je z regule svatého Benedikta: „Nenávídet neřesti — milovat bratry.“

exilový PEN-Club

V hesenském kulturním a politickém středisku v Darmstadtu proběhl za značné pozornosti německého tisku ve dnech 23. až 27. dubna sjezd PEN-Clubu, střediska spisovatelů v exilu. Tématem kongresu byly otázky kontrastů v literatuře Západu a Východu. Tak jako i u minulých kongresů exilového PEN-Clubu, německé jazykové oblasti — byla otázka Československa, otázkou dne. Na počátečním zasedání vypracovali exilový spisovatelé, kteří s jeli do Darmstadtu ze Švýcarska, Holandska, Rakouska a Německé spolkové republiky, rezoluci, ve které jménem PEN-Clubu protestují proti současné situaci na kulturní frontě v Československu, především proti věznění Oty Filipa, Jana Tešáře, Vlastimila Vávry, Ludka Pachmana, Vladimíra Burdy a dalších.

Vyvrcholením sjezdu bylo veřejné matiné v zasedací síni domu Georga Mollera. Do čela nového výboru exilového PEN-Clubu německé jazykové oblasti byli zvoleni Kasimír Geza Werner, Julius Hay a Antonín Kratochvíl.

techniky. Jedno měi ostatně — ač byli tak ostentativně proti sobě — společně vzdýčty, ti revolucio-náři v kožených křeslech i oni vyznačovali všech bigotností tohoto světa ze znuděných zábah vysoké společnosti — neschopnost rozumět už jakémukoli pohybu, pokroku. Za jejich řečmi o rozumu a o morálce se skrývá nejen pokrytecká, ale i perfektní impotence.

Nejde o to nenechat se poučit, nýbrž o obsah těchto poučení a o závěry. Kdybychom měli odsoudit jistý nepochybný romantismus, nerespektování mocenských zájmů, kdybychom měli prostě konstatovat že pražské jaro skončilo krachem, museli bychom odsoudit každou duchovní, progresivní vzpouru proti konvenci, proti zvyku či strachu, museli bychom oslavovat maloměšťáckou mentalitu a guerillitu. Museli bychom přestat hlouci h l a v o u o z e d, ačkoli jen tak se porážejí dějiny. Takto viděno, mohli jsme ještě dnes mít Novotného Československo, pocít, že se zastavil čas, nekonečné tristní hospůdky a společnost bez naděje a bez zájmu. Třeba aspoň o marijuanu.

Není za prvé pravda, že náš tzv. experiment skončil neúspěchem. Sotva kdy a kde se podařilo tak rychle, účinné a bezbolestně spojit celé občanské společenství za uslechtilým cílem. Ve vnitřním kontextu to byl vyhraný boj a potřeba, vnějšího, cizího, zpátečnického zásahu jenom dokazuje míru tohoto vítězství. Na druhé straně tento zásah jenom mocensky potlačuje vnější formy myšlenek a

vyměňuji, vyměňujeteš...

Vyměním stranickou legitimaci za kilo vepřového, přečetli si kolemjdoucí letos v zimě na jedné pražské ohradě. Vole, maso sežereš a nic mít nebudeš — připsal další člen strany.

Stalo se tak v roce, kdy pokrokové síly na celém světě jihnou při vzpomínce na sté výročí narození Jara naší planety, soudruha Lenina. Zatímco v Moskvě vřeholily přípravy na Vladimírovskoiljičovské třeštění, pletli si naši lidé výměnu stranických legitimací — toho nejdráždivěho člověka dnes v Československu může mít — s zachrováním z doby ranného kapitalismu, zdíraznila soudružka Chionpuková v rozhovoru s našim dopisovatelem.

Moskvané ozdobili své město kam oko orgánů dohlédlo květinami. Všude plakety, pamětní desky, kokarda na kakordě, všude jásot — vlastně, to je něco jiného — nebo pomník drahého Vladimíra Iljiče. Tak například tudy pochodoval Lenin s Rudarmějci — pionýrská hlídka. Tady se zastavil, ukázal rukou k nebi a řekl, že bude přítel — deska meteorologického ústavu. Jinde hovořil o budoucnosti lidstva — pouliční kiosky s vodou. A tudy jel zase ve svém rollsroyci na daču — stanice autobusu pro nedělní zyletníky.

Pražané měli jiné starosti — ve svornosti, i když byly výjimky — řešili se svými inkvizitory otázku, kdo pozval do země okupanty. Uhodněš — dostaneš novou legitimaci. Neuhodněš, — ale soudruhu! Rituál, který bývá obvykle spojen s pověrkami, je jak se zdá stále příkrý tolerancním duchem Pražského jara. Kde se ho nedostává, chybějí zase argumenty. Nejčastěji se prý vyptávají vyptávaní komisi sami: Kdo pozval třídní bratry? I na nejvyšších místech ve straně o tom totiž nepanuje jednotný názor. Bifak, který by to mohl vědět, říká: sám život je pozval, soudruzi! Indra, který to dobře ví, prohlašuje: my všichni, soudruzi, jsme to zavínil! Boj o udržení ve straně probíhá v Leninském roce podle leninské taktiky: je násilný i mírný, pedagogický i administrativní, citlivý i zásadový, švejkovský i nesmířitelný. Neboť nejen komunistická strana, nýbrž i učenlivé členstvo se za 22 let bohatých na zvrasy vyučilo kolosálnímu umění přizpůsobit se historické situaci. Možná, že se najdou moralisté, kteří takový přístup k věci odsoudí. Člověka, který ve straně nikdy nebyl a se vši pravděpodobností do ní ani nikdy nevstoupí, by to mělo nechat chladným.

Svým způsobem je přístup Čechů a Slováků upravedě leninský a Vladimír Iljič, kdyby vstal z mrtvých což si raději nepřijme, by byl bolševickou mazaností s jakou se vede očista ve straně jistě nezměně potěšen. Nečebe také podotýkat, koho problémy a starosti jsou zásadovější. Nedůstojné třeštění nových carů v Kremlu je každému komunistovi bytostně cizí. Československému vnitrostranickému zápolení nelze nadto upřít i morální hodnoty. Dlouho bývali lidé u strany jen proto, aby si polepšili. Dnes, kdy nejsou nitě, podlíkavky, hřebíky a kojenecké láhve v míře větší, než kdýkoli předtím, se tento smysl stranické příslušnosti na neurčitou dobu vytratil.

Jsou ovšem poctiví soudruzi, kteří budou sloužit straně do roztrhání i v době, kdy nebude možné přistít si úzkoprosílovými nitěmi poslední knoflík od kalhot. Těm patří náš obdiv, který snižuje pouze podezřelé vysoký věk těchto notorických zakladatelů strany. Před lety se v měšci Československo-sovětského přátelství s pravidelností s jakou na jaře přilétají vlaštovky objevovala na Křalozebradecku v čele hvozdícové šašky z poselstvím na věčné časy babička Martinová. Pokaždé když dobýhla byla udýchaná, reportér Mladé fronty, který ji interviewoval byl pokaždé poněkud popsákan. A babička pokaždé opakovala: imu to víte, pro ten Sovětský svaz to dělám vod plic ráda.

Na tuto zátopkovskou tradici navázali letos v Dánskému soudruhu. K nám na vokres — slyšeli jsme z úst chebského tajemníka soudruha Buriana — přišel starý člen strany soudruh Šýkora, je mu 79 let. Přišel a povídá — já sem jako du, abych ti řekl, jak jsem tak nějak pořádl žil v této straně. Co jsem pro tu stranu udělal a když teď členové strany mají před mní jako předstupovat a tak nějak se jí světit se svým životem, já já jsem myslel, že sem přinesu takový můj životopis a povídá: já sám, dokud mně nohy budou sloužit a běhat, tak jak já ještě mohu straně pomoci, no! Tak vybírám příspěvky v SČSP, ale to nestačí. Já se ještě zazacuju, že seberu tolik a tolik železného šrotu a tolik a tolik papíru. A to, říká, je, co já jako starý člen strany mohu ještě udělat.”

(Krajové vysílání Čs. rozhlasu 20. 4. 1970)

No, fakt, měli jsme slzy v očích.

PELA

karel jezdinský

věrnost stříbrnému větru

Motto: Pythagoras, objeviv svou poučku, obětoval sto volů. Od té doby se všichni rohatci třesou, nalezne-li se nová pravda.

Pan Vilém Nový, poslanec proti vůli lidu, bude mít opět důvod radovat se z naší nostalgie. Je totiž jaro (čtenáři na jižní polokouli nechť prominou) a toto období má pro nás od jistých dob ještě jeden význam navíc. Neuškodí to ani miloncům ani básníkům.

Ostatně před dvěma lety milenecké dvojice téměř zmizely z jarních petřinských stránek. Mnohem častěji je bylo možno potkávat na shromážděních nejružnějšího druhu, v diskusních sálech, při občanských uvědoměle politické aktivitě. Vzduch byl vůbec prosycen podivnou vůní, takže si toho povšimli i cyničti střízlivci, kteří předstírají odpor ke zpěvům, vinům a ženám a meteorologická hlášení počali zahrnovat do svých suchopárných komentářů. Jsou atmosféry, které je nutno prožít, aby bylo možno vydat svědectví o jejich intimitnosti. O úsměvech na lidských tvářích, o lidech, kteří si pomáhají a dokonce se i zdraví, o obavách

o novou, křehkou, všem konvencím se vymykající lásku k člověku, vlasti, práci a volnosti.

Až potud tedy nostalgie a sentimentality k potěše posměvůčků, neboť se sluší, abychom některé city — kybernetikům nepochopitelné — bránili. Dovidáme se nyní totiž, že jsme byli nezkušení a hlavně nerozumní, že jsme podlehli romantismu, že nám v hlavě šuměl šrámkovský vitr, že jsme přehlédli ty a ony faktory. Brežněvovu nespavost a minerální zá soby na Pobřeží slonoviny. Po bitvě je mnoho generálů. Věděli vše už předtím než ještě vůbec věděli, že se něco děje a teď toho vědí ještě víc a předvádějí klau-niádu.

Socialismus s lidskou tváří byl prý od začátku naivním nesmyslem. Slyšíme to z krajní pravice i z krajní levice. Jedni nás litují za naivnost, druzí nám podsouvají všelijaké záměry, konspirace a úvahy. Jedni tvrdí, že jsme byli podvedeni a druzí, že jsme podváděli. Nahrávají si tak dobře do rukou, jak už činili před dvěma roky, když uvážliví hysterici se koprodukovali s nenávisťnými způ-

lidskou realizací, snad poprvé vůbec, díky silně intelektuální složce podílející se na obrodném procesu, vzniklo přání odstranit pocit odizování jednotlivce ve stálí společnosti. Alespoň v tomto bodě by se nebylo vyřešilo nic prostým nahrazením existujícího systému systémem konsumní společnosti západního typu.

Byla to tedy snaha řešit především lidské otázky a v tomto smyslu nebyla naše reformace ani antikomunistická, ani antisovětská, a tím víc tedy ani antisocialistická. Kašlali jsme na tyto zcela pragmatické a často bezobsažné pojmy a riskovali jsme všechna nebezpečí pro hodnoty mnohem pozitivnější. Je lhostejno, zda a v jaké míře to všechno umožnilo mocenské spory ve vedení předlednové KSČ, důležitým zůstává, že pokus o reformaci se stal záležitostí celoobčanskou, že v něm tak důležitou úlohu sehrála mladá generace.

Zásadní metoda byla ghándhiovská, plně pochopení principu, že násilí plodí nové násilí, a tím ve jménu práva další bezpráví. Byl to tedy také pokus prorazit tento věčně začarovaný kruh. Vytýká-li se nám dnes nedostatek buď větší radikálnosti, či větší opatrnosti a tak-tiky, pak se opět nechápe, že podobná hnuta mohou mít naději na úplný úspěch jen při spontánní upřímnosti. Nemravné prostředky nevedou nikdy k mravním cílům. Bylo by bývalo mnohem osudovější, pošípnit se jakýmsi aktem jakkoli ospravedlnitelného násilí. Svět by možná tleskal tomu jak jsme šikovni. O to nám nešlo. U nás se

(pokračování na str. 4)

petr haberman

podivné slzy

Se stále větším důrazem se v Československu ozývají hlasy nároku a soucitu s těmi, kteří byli v roce 1968 vystaveni údajnému psychickému teroru, s četnými – a prý čestnými – funkcionáři strany, pracovníky bezpečnosti, armády, s jejich rodinami. Deprese, existenční nejistota, opovržení spoluobčanů, to vše bylo prý vyvoláno štváním sdělovacích prostředků a jak nyní píše Rudé právo, vedlo nakonec u čtyřiceti případů v čele s generálem Jankem k sebevraždě. A nikdo se prý za to dosud neomluvil, nikdo nepřiznal svou spoluvinu, i když by měl. Jako třeba Josef Smrkovský, jak Rudé právo pokračuje.

Soucit je ušlechtilá lidská vlastnost. Ale zni poněkud podivně, jestliže je připomínán právě Rudým právem. Ne pro jeho minulost, kdy vyvolávalo davové hysterie končící tresty smrti. To je jeho minulost. Ale protože právě ono dnes vede už měsíce trvající hysterickou kampaň proti všem, kteří se nechťej obrátit na čtyřáku a dělat opak toho, co slibovali v roce 1968.

Je těžké dnes s definitivní platností říci, do jaké míry obvinění, vznesená vůči generálu Jankovi byla pravdivá. Jisté je, že zprávu o přípravě generálského puče ve prospěch Novotného, na němž se měl Janko podílet, neuveřejnil Smrkovský, ale generál Pepich v Obraně lidu, v únoru 1968. Je těžké posu-

zovat oprávněnost obvinění dalších z těch čtyřiceti, kteří spáchali údajně sebevraždu, protože jsou známá jména jen několika z nich. A u těch je známá i jejich minulost – ruzyňský lékař z padesátých let, dlouholetý pracovník prokuratury, pracovník bezpečnosti. Ta svědčí spíš v jejich neprospěch. Byla by to ostatně divná strana s přisvojeným patentem na vedoucí sílu, ale především divná armáda a divná bezpečnost, kdyby její příslušníci měli tak slabou nervovou soustavu, že by – nevinní a čisti – tak lehko propadli depresi a končili sebevraždou.

Slzy, které Rudé právo roní i jeho soucit a lidskost se jeví velmi podivně v konfrontaci se skutečností, že v zápalu boje o tuto novou rehabilitaci se mu – a nejen jemu, nedostává čas na to, aby stejně důsledně a vedeno stejným humanistickým zaujetím, už jednou konečně ukázalo na viníky z toho dřívějšího období. Bylo by asi velmi iluzórní chtít, aby ukázalo na všechny ty, kteří ne že vyvolávali atmosféru strachu a existenční nejistoty, ale kteří ji uskutečnili, těžké bude najít všechny ty, kteří vypálili Kainovo znamení třídního nepřátelství miliónům občanů až do třetího kolena, je vyloučené spočítat rozvrácené rodiny, počet těch, kteří byli přímo dohnáni k sebevraždě. Ale je možné velmi konkrétně ukázat na ty dvě stovky politických po-
prav, o kterých už v řadě případů

dnes celá veřejnost ví, že šlo o politické vraždy. Je možné při trošce dobré vůle objevit i ony vraždy bez soudu, jejichž malou předehrou je přerušený a dosud neobnovený proces s pracovníky StB v Příbrami. A je možné – pro Rudé právo i pro ostatní, kteří dnes lkají s ním – najít ty, kteří k tomu dávali příkazy, kteří je podepisovali, kteří vše vymysleli, kteří vše vykonávali.

Zatím bylo zveřejněno jen jedno jméno, Josefa Pavla, ministra vnitra v roce 1968, náměstka ministra vnitra do roku 1950. Byly dokonce citovány zápisy porad, kde se o procesech jednalo a jichž se Pavel zúčastnil. Až v Bulharsku to bylo zveřejněno. Jen ta ostatní, ta hlavní jména, na těchto zápisech ze zasedání politbyra a jména těch, kteří se zúčastnili porad před těmito zasedáními a po nich, zveřejněna nebyla. Měřítkem toho, co může a nemůže být zveřejněno, je státní zájem. A ten se kryje se zájmem těch, kteří mají stát ve svých rukou. Proto bylo pokrytecky uvedeno jen Pavlovo jméno a Smrkovskému připsána spoluzodpovědnost. Zatajení těch ostatních, těch nejdůležitějších, těch, kteří neodstoupili jako Pavel, je v zájmu dnešních mocipánů.

Ve světě už to tak bývá, že nad rakví nebožtíka nejhlasitěji štkají nejbližší příbuzní. Proto ten hluboký soucit Rudého práva – a nejen jeho – s těmi, které v roce 1968 dohnal k sebevraždě strach před odpovědností za jejich činy. Dokud měli moc, byli sebevědomí, cítili se silní. Když podlehl panice ze ztráty této moci, volili sebevraždu. Zbytečnou – uňáhlenou. Ti, kteří tuto dobu vydrželi, jich dnes litují. Co přece mohli teď, kdy je každé ochotné ruky třeba, ještě tito „čestní a poctiví spolupracovníci“ vykonat po jejich boku. Ano, čestní a poctiví. Protože – jak učí Lenin – čestnost a poctivost je nutno posuzovat z třídního hlediska. I slzy jsou třídní.

kousnout do kyselého jablka

O toleranci bylo již napsáno mnoho učených pojednání a nyní se především mezi těmi, kteří odešli z Československa po srpnu 1968 o toleranci opět mnoho a často diskutuje. Tolerance je jistě hezká a ušlechtilá věc. Vyžaduje však pochopení všech partnerů, kteří navzájem své názory, počiny, myšlenky a skutky tolerovat mají. A tu je někdy onen „zakopaný pes“.

Hovořil jsem v poslední době s mnohými stoupenci „reformního komunismu“. Udělali pro Pražské jaro 1968 značný kus práce. Ba je možno dokonce říci, že bez jejich úsilí by možná celý demokratický proces, který se živelně po lednu 1968 v Československu rozvíjel nemohl dosáhnout oné intenzity, již měl ve chvíli, kdy jeho proud byl přerován násilným vojenským zásahem Sovětského svazu a jeho spojenců ve Varšavské smlouvě.

A tak se stal 21. srpen 1968 pro tyto lidi dnem hluboké osobní tragédie, tak jako pro všechny ostatní Čechy a Slováky. Museli – stejně jako tisíce dalších nekomunistů – opustit svou vlast, protože se právem obávali nejen fyzické, ale i psychické perzekuce. Na Západě byli ve své většině přijati vlídně, našli možnost uplatnění – často daleko rychleji, než mnozí jiní, kteří v důsledku toho, že nemohli pro své nečlenství v komunistické straně publikovat, přednášet, diskutovat, a tak byli nepřímo i přímo umlčováni. Neboť chtě nechtě mocenský aparát v Československu nevytvářel pouze Antonín Novotný, ale vytvářeli i vykonavatelé jeho pokynů a příkazů v institucích, ústavech a organizacích, jež se teprve postupně stávaly průkopníky myšlenek onoho tolik zdůrazňovaného „socialismu s lidskou tváří“. A ani na jaře 1968 se ještě mnozí z těch, kteří stáli v čele demokratizačního hnutí v KSČ nedovedli zbavit názorů, jež v podstatě legalizovaly – za poněkud zmíněných podmínek a ne tak vyhraněně – moc jedné politické strany. Stačí jen prolístovat dokumenty připravené k XIV. mimořádnému sjezdu KSČ, jak je publikoval ve své knize Jiří Pelikán. Tu jsme pak u onoho kyselého jablka. Stále ještě totiž ti, kteří dnes žijí v nejrůznějších zemích západní Evropy zdůrazňují, že jim jde o to, aby se v Československu mohly dále – tak jako před 21. srpnem 1968 – rozvíjet myšlenky „socialismu s lidskou tváří“. To jistě podepíše každý, kdo v Československu ručně trýdny a měřice jara 1968 prožil a případně se i na něm sám aktivně podílel. Ale ono to má ještě jiný háček. Je třeba jednou – a čím dříve, tím lépe – jasně říci, že nejde a nesmí jít o moc jedné politické strany, byt tato strana usilovala o „lidský socialismus“. A nejen to. Je třeba také zaujmout jasné stanovisko k událostem v únoru 1948. Jestliže dnes stoupenci reformního komunismu – a to plným právem – odsuzují zákrok Sovětů z 21. srpna 1968, musí – mají-li jejich názory působit věrohodně – uznat i okolnost, že 25. února došlo k mocenskému zákroku menšiny proti většině. A musí si uvědomit, že nerozhoduje, zda potlačená většina představuje 98 procent národa nebo „jen“ třeba 65 procent.

Jistě nebude pro mnohé dnes oficiálně z KSČ vyloučené, ale osobně se stále za komunisty považující emigranty, ono kousnutí do tohoto kyselého jablka snadné. Mnozí to možná nedokáží. Ale jedno je jisté. Nemá smyslu hovořit o toleranci, dokud nebude jasno v otázce, která je pro existenci národa, pro jeho budoucnost a svěbytnost životně důležitá. Opakovat stále jen A neřiči B nemá skutečně smyslu. Neboť Don Quichotové ze do našeho století opravdu nehodí.

RUDOLF STROBINGER

karel jezdinský

věrnost stříbrnému větru

(dokončení se str. 3)

stalo, že bývalí vězni si podali ruce s bývalými vězniteli, neboť konečnou obě funkce jsou tragické.

Nedomnívám se, že to byl jen pokus o reformaci mravní, o revoluci hlav a srdcí. Reformace buď jsou anebo nejsou a ta československá byla a je. Projevovala se a působila ještě dlouho po okupaci a působí i dnes, neboť stav myšlení našich národů už nemá nic společného s novotnovskou čnou nihilismu. Je to stav uvědomělé pasivní rezistence v podmínkách zdánlivě beznaděje, charakterové vytrvalosti, proti které je každý nepřítel bezmocný. Žije vědomí, že vzpoura proti odcizení je možná, neboť jsme to dokázali a přinejmenším dali impuls jiným.

Býváme také obviňováni, že děláme z tohoto úseku našich dějin určitou senzaci, že jsme se považovali za pupek světa, za jakési mesiášské nového lidského řádu. To je nesmysl. Už svou problematikou nebylo naše předloňské jaro ani nacionalistické ani šovinistické, ale ani mezinárodní v exportním smyslu. Jednali jsme na omezeném území jako omezený počet lidí, který se považuje za skromnou součást lidstva. Jinou věcí je, že dějiny nám daly mimořádné podmínky naší grafickou polohou, celou soustavou tradic i úrovní naší mentality. Bylo to úsilí plné v duchu odkazu Husa, Chelického, Komenského, Havlíčka a Masaryka, který je opět souvztažný s odkazem humanistů všech možných národů. Vysmívat se našemu idealismu znamená v tomto směru vysmívat se humanismu.

Právě v tom, že jsme neusilovali jen o jakýsi mocenský boj a že podtext byl hlubší a obecně lidský, spočívá naše naděje, protože to, oč šlo nám, o to nadále jde a půjde v tomto krizovém světě a opravdovou domyšlivostí by bylo jen tvrdit, že nikdo jiný nebude schopný zvednout pochodeň revolty. Svět nemá jinou alternativu, nechce-li skončit v universálním systému totality, která nemusí mít nutně vždy jen charakter politické diktatury.

Vytýkají nám, že jsme usilovali o smír protikladných ideologií. Je to krajně nepřesné, neboť ve světě nejde o boj absolutní demokracie s absolutním politickým komunismem. Tzv. ideologie jsou často pozlátka pro blbnutí dětí. Jsme však za to svědky daleko skutečnějšího smíru, jednoty maloměstského ducha, rafinované manipulace s pojmy a lidskými mozků, zprostředkované jednou partajním školením a po druhé třeba osmdesáti barevnými kanály komerční televize s programy rekordní bezduchovosti. Společnost pod primitivním politickým útlakem žije v naději na změnu, společnost ukojená reklamní pokryteckou představou materiálního blaha se ocitá v nebezpečí, že už ani o žádnou změnu usilovat nebude. Na toto nebezpečí stále varovněji upozorňují nejlepší sociologové a myslitelé současného Západu. Jsme také svědky jednoty výsad, které na jedné straně představují politické legimitace, na druhé podplatitelná vlastnost financí.

Svět technické a vědecké revoluce potřebuje řadu univerzálních změn i za cenu, že se zhroutí tisícileté fikce a někdy také hodno-

ty. Bliží se kritický bod, kdy začne být protikladem jak užvíti to, stvo, které se stalo dnes z větší části bládom. Bude nutno uskutečnit velké projekty, zavlažit Saharu, vyřešit naši postupnou intoxikaci výparů průmyslu, problém dopravy. Jsou dále horká místa na zeměkouli, kde řešení není zatím v dohledu a proti nimž československý osud bledne jako banalita – Střední východ, jihovýchodní Asie, bída Latinské Ameriky, renesance, ale zároveň s populační explozí spojená revolta barevného světa. Nejenom v Evropě, ale ve větší míře v Asii a v Africe je palčivá otázka upichlíků, tíživých a zoufalých podmínek. Nový věk patrně silně zasáhne i do ulity soukromého života. Sexuální revoluce není úchylka. Nýbrž době odpovídající fenomén, který se bude prohlubovat. Předjetí anarchy – to znamená urychlené pochopení mechanismus tohoto vývoje, vyrovnávání se s ním, odbourávat dogmata a axiomy, vytvářet široká společenství od křesťanů přes liberály až po marxisty, kteří budou ocelotní připustit, že svět se od dob Svatého Augustina i Karla Marxe změnil. Přirozeně jde o to, aby dál do leva – už vzhledem k jeho sociálním nedostatkům – a strach z toho může mít jen kdo ve své hlouposti považuje Lenina Brežněva či Aloise Indrušovicové muže.

Programem je tedy demokracie a socializace – tedy totéž co byl programem naší reformy. Upozornili jsme na to v naší těžké situaci křižovatky snad poněkud v předstihu, právě tak jako Amerika v určitém předstihu upozorňuje na problémy vysoce technologické společnosti.

Pro náš exil se často hledá program. Vidím ho v dodržování nosti a schopnosti, kterou jsme projevili – jít s dobou v určitém předstihu. K ničemu se nelze vrátit zpátky a také studovat dubčekmus, akční program, přemítat

stalo, kádrovat kdo co kdy učinil, nebo kde kdy byl, je v prvně jmenovaných případech dobré pro archivní účely a v těch ostatních pro babské sněmování. Zijeme teď v poněkud jiných zemích světa a náš největší přínos našemu národu může spočívat v tom, že se nestáhneme do ulity a nepropadneme slabomyslnosti, nýbrž, že jakkoli skromně budeme i tady zúčastněni úsilí o lepší společnost, onoho věčného boje proti reakcionářům všeho druhu, proti odcizení vlastního i druhých. Ze zejména kulturně politický exil bude poskytovat impulzy pro nejširší možná dorozumění, výměnu názorů i praktickou sociální činnost. Měli bychom víc než kdo jiný chápat – i při vši kritičnosti – hnutí západní studentské mládeže, neztotožnit se s falešnou konformitou. A samozřejmě myslet přitom na domov, informovat znova izolovanou vlast o politickém, vědeckém i sociologickém pohybu této části světa, aby – až nastane historický okamžik vyrovnání – jsme byli připraveni, naši ve vlasti i my, opět se vrátit k zásadním lidským otázkám, které systém politické diktatury dnes řešit neumožňuje. Abychom ho nenahrazovali diktaturou prostřednictvím a aby Češi a Slováci si udrželi pověst pokrokové nesobecké avantgardy.

To je tedy ta věrnost, kterou mám na mysli, věrnost dynamismu, velkým ideálům i romantice. Nemusíme přitom ustupovat od žádných skutečných principů. Odmítat Kristovo Kázání na hoře kvůli středověkým papežům či myšlenku sociální rovnosti kvůli tomu, že největší vůdcové prohlásili svůj stát za socialistický. Při této míře idealismu, kterému se vždy mnozí budou posmívat, zažijeme asi čtení zklamání, ale za to nemůžeme nic ztratit. Zklamání z velkých slov neznamená, že zavrhneme princip milování.

český betlém v londýně

Zašel jsem se podívat na jednu velkou výstavu v Londýně, protože je tam také vystaven český lidový betlém z Třebichovic. Ale neměl jsem tam raději chodit. Bylo mi potom moc smutno vidět tuto svatou věc vystavenou tam, kam nikdy neměla přijít. Šlo totiž o londýnskou komerční výstavu, každoročně pořádanou v době předjarních nákupů. Je kruté, když se vynikající česká památka, asi podle plánu obnovené „dovršené kulturní revoluce“, nabízí k podívané na úrovni běžného trhu.

Hrozím se, jak se rovina oficiálního českého myšlení zase jaksi posunula a pokřivila. Proto se český lidový Betlém, snad vůbec nejkrásnější betlém, co vůbec kdy byl postaven, ocitl mezi sendvičovou restaurací, pohárky Coca-Coly, a byl „pietně oddělen“ namalovanou překližkou od příružené a poutavé expozice vývoje ponorek.

Londýn nyní spolkl, a dokonce se zájmem, zbytek české hrdosti. Kdo ponížil tak české umění a lidový cit, kdo hraje svoji politiku s Betlémem na místě sendvičových jatek?

Nesouhlasím. Stydím se. A označuji i toto za národní zradu.

JAN KUBÍČEK

milan zubatý

ideologie reformy

„...končí celá jedna éra socialistického dělnického hnutí, a to, co z ní zbývá a co se někdy označuje případným slozem *stárokomunismus*, je historicky překonáno. Jinými slovy: prodíráme se k nové podobě socialismu nebo komunistického hnutí; k nové ve smyslu původního úsilí o nejsvobodnější uspořádání společnosti.“

J. Šabata: Host do domu 1/69, str. 22.

„Změna komunismu může proběhnout pouze zvenčí: poznatky a činy demokratických komunistů a socialistů.“

M. Djilas: Nedokonalá společnost, Mnichov 1969, str. 44.

„...bývali modrokošílatí horlivci, pohanění pocitem špatného svědomí a touhou překřičet svou minulost.“

M. Kundera: Host do domu 15.69, str. 29.

Souhrnným názvem ideologie reformy rozumím ony ideové tendence, které vznikají ve východním bloku jako opoziční varianta k oficiální ideologii vládnoucí komunistické byrokracie. Tvůrcem a prosazovatelem reformních ideí jsou převážně soupeřníci komunistického hnutí, kteří se v dalším vývoji pod tlakem různých vlivů transformovali do rodící ideových odpůrců jeho oficiálních představitelů. Úkolem této úvahy je naznačit směry těchto opozičních tendencí, zamyslet se nad jejich myšlenkovou objevností i nad jejich reálnými šancemi.

„Milý mladý čtenáři, neumíš si představit, jak blbocí jsme všichni všichni v zajištění ideologických schémat oněch let, jak silný a všeobecný byl existenční strach, jak intenzivní byl pocit, že změna vlastně není možná, a když, tak za dlouho, snad až po nás.“

V. Blažek: Host do domu 5/69, str. 34—35.

„Renesance marxismu, sen a bláznivá zaměstnání marxistických profesorů, je poněkud zoufalým výrazem snahy po humanizaci a demokratizaci poměrů uvnitř komunismu samotného.“

M. Djilas: Nedokonalá společnost, str. 60.

Reformistické myšlení vzniká za mimořádně ztížených podmínek. Konstantním faktorem je tlak shora (v duchu hesla: „kdo nejde s námi, jde proti nám“, nebo „soudruhu, ty argumentuj jako náš třídní nepřítel“), nepřipustnost diskuse, cenzura, indexování literatury a existenční postihy. Myslet svobodně v těchto podmínkách, to samo o sobě vyžaduje mimořádně silnou — duchovní i charakterově — individualitu. K tomu ovšem přistupuje faktor další, totiž, že se reformisté většinou během určité doby více či méně v hnutí sami angažovali a mají tudíž permanentní sklon obhajovat svoji původní víru.

Výsledkem obou faktorů je skutečnost, že se reformisté převážně původní víry neztímají, nýbrž se snaží se ji spíše obrozovat, doplňovat či jinak vylepšit.

„...už pětadvacet let pokrývají socialistické země málem polovinu zeměkoule a všude tam trvá určitý (nazvěme to tak) systém praktik, který sice vyplývá z podstaty socialistického projektu (ba znechodňuje jej), ale je tam za něj všeobecně zaměřován.“

M. Kundera: Host do domu 15/69, str. 25.

„Často nemají jiná učení a nové myšlenky žádnou jinou možnost, než zapustit kořeny v marxismu — jako herese — a své právo k životu si zajišťovat momentální slabostí či „velkorysostí“ a nevědomostí jeho oficiálních farářů.“

M. Djilas: Nedokonalá společnost, str. 64.

Naznačil jsem, že postoj obhajoby původní víry, totiž vidiny socialismu dokonalého, proti socialismu „deformovanému“, je postojem obranným. Je obranným v dvojím smyslu: umožňuje obhajobu původních ideálů a omluvu předcházející činnosti, avšak současně také chrání proti obvinění z nejhoršího kacířství — kacířství revisionismu.

Opoziční polemika se ve své první fázi odehrává uvnitř marxismu-leninismu samotného. Do jaké míry jde o upřímnou víru a kde vlastně začíná taktické manévrování je rozlišit stejně nesnadné, jako u protivníka přesně rozeznat hranici mezi fanatismem a čirým politickým cynismem. V dalším vývoji však začínají v opoziční publicistice zřetelně vystupovat další tendence.

„Horší je to, že jsme na jistý čas slovo svědomí nezískali jenom ze slovníku, nýbrž i ze svého myšlení a konání.“

L. Mňačko: Kulturní život, Bratislava 5. 1. 1963.

„A každé potlačení svědomí je špatným svědomím, které se projevuje a realizuje jako neuvěřitelná, podzíravost, jako nezabídlitelný resentiment. A výbuchy resentimentu se v dějinách objevují, jak známo, v podobě zvrstí nenávisti, surového fanatismu a bestialního násilí.“

K. Kosík: Projev na IV. sjezdu SCSS.

„Pravda prostě zbývá, když se všechno ostatní prožrout.“

L. Vaculík: 2000 slov.

Jde v první řadě o tendenci etické, která stupňuje se až ve výrazný patos mravní. Lidské existenci do popředí jak v subjektivních postojích reformistů tak i při hodnocení společenského dění a vývoje. Nalezeme je především u tvůrčích duchů, kteří z pudu duševní sebezáchovy nemohou dále setrvávat v rámci propagandistických schémat, polopравd a vyslovených lží. Vůle k pravdě je však také motivována prozaičtěji — tlakem veřejného mínění. Publikum totiž ignoruje spisovatele a publicisty, píše v duchu „oficiální linie“.

„Klíč pokrokové obnovy vládního systému v zájmu lidstva je dnes intelektuální svoboda.“

A. D. Sacharov: Otevřený dopis ÚV KSS (Die Zeit, 3. 1. 1969).

„...demokracie je východiskem z komunistického začarovaného kruhu.“

M. Djilas: Nedokonalá společnost, str. 233.

„V našich současných domácích podmínkách je asi neúčinnější zbraň proti mlokům... uplatnění principu realistické racionality a konkrétního humanismu.“

M. Jodl: Zdroje českého antidemokratismu (Listy 11/69, str. 3).

Neméně výrazně zastoupenou nalezneme u ideologů reformy tendenci demokratickou a humanitní. Ideologie třídního boje, nenávisti a diktatury proletariátu (sloužící v praxi jako zdůvodnění diktatury vládnoucí byrokracie) je pozvolna vytlačována humanistickými a liberálními prvky. Zhusta se při tom reformisté tváří jako vynálezci zcela nových speciálních vymožeností vyššího typu socialismu („s lidskou tvář“).

„Výrobní poměry, spočívající na monopolně byrokratickém vlastnictví, se proměnily v okovy výrobních sil; každým dnem, ve kterém tento stav přetrvává, se prohlubuje krize. Jediné a nevyhnutelné řešení ekonomické krise proto spočívá v odstranění právě těchto výrobních poměrů, ve svržení vlády monopolně byrokratické třídy.“

J. Kuroň K. Modzelewski: Otevřený dopis stranickým organizacím v Polsku (Spiegel, 15. 11. 1968).

„Jakmile inteligence překračuje horizont jejich elitismu, získává sice masovou podporu, ale tehdy se také rozjízďejí tanky. Příště musí inteligence vytvořit vlastní variantu socialistické demokracie, musí přijmout riziko války a vědět, že revoluční procesy, stejně jako války začínají tam, kde předešlé skončily.“

I. Sviták: Extremismus pravdy (Svědectví 37 X, str. 31—32).

„Na poznání podstaty současného režimu je nutno uplatňovat základní Marxovo kritérium: Kdo v naší společnosti spravuje nadvýrobek, kdo disponuje kapitálem, vytvářeným pracujícími?“

K. Bartošek: Naše nynější krize a revoluce (Svědectví 38 X, str. 234).

Trend k humanizaci a ideologii smíření neplatí ovšem zcela všeobecně. Výjimku v této tendenci tvoří skupina bojových reformistů, kteří ostří marxistického mýtu obrací proti vládnoucí komunistické byrokracii. Oficiální ideologie a zejména pak praxe je v jejich interpretaci největším a nehorázněm zneužitím Marxova učení. Nalézáme zde vzdálené podobnosti k trockistům či maoistům.

Na jejich postoji je sympatická odvaha a bojový elán, kontrastující s mnohohlavnou bezbranností a malátností liberálů. Avšak obecně znechucení nad vším, co jenom vzdáleně marx-leninismus připomíná, nedává této skupině šanci, aby překročila svůj rámec bojové sekty.

„Česká otáčka je položena dějinami, vším, čím jsme byli a čím jsme...“

D. Hamšík: Projev na IV. sjezdu SCSS, Praha 1967.

Foto: Peterka

„Je si naše národní společnost domo těchto šancí?“

M. Kundera: Projev na IV. sjezdu SCSS, Praha 1967.

„...citím, že jméno naší republiky ztratilo dobrý zvuk.“

L. Vaculík: Projev na IV. sjezdu SCSS, Praha 1967.

U mnohých reformistů nalezneme také výraznou tendenci národně doprovozenou úvahami o kontinuitě a smyslu historického vývoje. Národní myšlenka několik funkcí zároveň, je mravním apelem pro zlepšení společenské situace, tedy k reformám, vyvolává vědomí vyššího jednotného principu a návrat k tradicím znamená, zejména v českém kontextu,

jednoznačný návrat k demokraticko-humanistickému myšlení.

Role nacionalismu ve východním bloku ovšem jednoznačná není. Velkeruský šovinismus je kupříkladu trvalou, i když maskovanou součástí velmocenské ideologie Kremlu. U satelitních států však plní funkci převážně progresivní, už jenom proto, že více či méně je skytou vzpourou proti „vedoucí úloze“ KSSS.

„A teď považme, že se už po dvacet let neúspěšně prosazují lidé, kteří mají nejmenší rezistenci proti všem demoralizujícím vlivům, jež produkují moc.“

L. Vaculík: Projev na IV. sjezdu SCSS, Praha 1967.

„Mají jedinou koncepci: udřít se na místě.“

L. Nový: Kulturní tvorba 31. 1. 1963).

„Byrokracie je tedy nositelem vykořisťovatelského principu.“

M. Marković: Dialektika praxe, str. 103 (Frankfurt M. 1968).

„...ideologie je prakticky pro ně vlajkou, pod níž provázejí kontraband svých osobních ambicí a zájmů.“

M. Jodl: Zdroje českého antidemokratismu (Listy 11.69, str. 3).

„Revoluce proti monopolbyrokratismu...“

J. Kuroň K. Modzelewski: Otevřený dopis stranickým organizacím.

Společného jmenovatele všech form reformního myšlení nalezneme

trbu je móda deprese, duševního rozvratu a nihilismu.“

L. Vaculík: Projev na IV. sjezdu SCSS, Praha 1967.

„Vzdělání jsem se sice marxistickému dogmatismu, ale nepřiklonil jsem se k žádné jiné víře.“

M. Djilas: Nedokonalá společnost, str. 36.

Podle tónu jejich řeči rozeznáme u nejlepších hlav reformismu i určitou rezignovanost. Jestliže původní víra zklamala, je nesnadné, ne-li přímo nemožné, opatřit si víru novou. Skepse, racionální analýza či ironie jsou při tom jenom nerovnocennými partnery při střetnutí s fanatismem či čirým politickým cynismem, který je podporován opatřnictvím a společenskou setrvačností. Vládnoucím byrokratickým jde v tomto střetnutí o všechno a reformisté na druhé straně jsou si dobře vědomi, že výsledky revolucí jsou mnohdy značně problematické. U zbýlých částí inteligence se rezignace jmenuje konformismus. Pokusení přežít vše v klidu je značné.

Reformistickou publicistiku mohou právem s pocitů zadostiučinění číst ideologové liberalismu, sociální demokracie či také anarchismu. Nalezneme v ní také srovnání skutečně originální myšlenkové přínosy, avšak to vše lze dobře pochopit: Osvobozuje-li se někdo z pout, nestará se přitom příliš o to, aby to za každou cenu učinil originálním způsobem.

Na závěr ještě dva zajímavé teoretické podněty.

„Dialektická negace takzvaného státního socialismu s jeho imanentní tendencí k byrokratizaci je společenská samospráva... Samospráva znamená, že vládní funkce ve vyšších společenských orgánech vykonávají jednotliví zástupci neustále střídavě, že tyto zástupci přitom vyjadřují skutečnou vůli lidu a jejich funkce jim přitom neumožňují, aby si byt i jenom dočasně přisvojovali tak materiální privilegia či dosahovali tím nadřazeného postavení ve společnosti.“

M. Marković: Dialektika praxe, str. 104.

Teorie samosprávy vypracovaná jugoslávskými reformisty má, podle mého názoru, větší šance, než má kritika existující komunistické praxe než jako skutečná alternativa. Neustálá „rotace“ vedoucích pracovníků odporuje moderní společenské tendenci k stále větší specializaci. Západní ekvivalent teorie samosprávy — teorie spolurozhodování — je v tomto směru mnohem realističtější.

„Ve třetí fázi po překonání svého odcizení vyřeší Sovětský svaz a Spojené státy problém zachrany chudší poloviny světa.“

A. D. Sacharov: Memorandum ÚV KSSS.

Zablýskáním na lepší časy je idea konvergence východního a západního systému vyslovená známým ruským vědcem. Není sice originální, ale pozoruhodná tím, že přichází právě z Ruska a je vyslovena s otevřeností u reformistů nevídanou.

„Budoucnost znají pouze bohové a dogmatici.“

M. Djilas: Nedokonalá společnost, str. 180.

„Víte, ta idea komunismu je na první pohled velkolepá, ale ve svém jádře, ve svém základě, je fiktivní, nepravdivá. To je snad dobrý námět pro rozhovory, ale nic víc.“

A. Kuzněcov v interviewu se S. Volným (Text 69, č. 4, str. 2).

„...svět, ve kterém je nám souzeno žít, může být lepší — protože jsme v něm také my a naše organizovaná vůle, která ví o tom, že jeho všemocnost není všemocná.“

K. Bartošek: Naše nynější krize a revoluce (viz).

Vývoj a formování reformistické opozice východního bloku trvá. Domnívám se, že realizace skutečných změn bude věcí teprve příští, v každém případě však té generace, která už nebude obrozovat, doplňovat či vylepšovat, ale přinese skutečnou komplexní alternativu, kterou ovšem také dokáže hájit do všech důsledků.

rezoluce

ze setkání českých a slovenských intelektuálů

dachau, 1. 5. 1970]

My, Češi a Slováci, spisovatelé, umělci novináři, vědci a příslušníci ostatní inteligence, žijící z politických důvodů mimo území své vlasti v demokratických státech Evropy, kteří jsme se sešli 1. května v Dachau, světové veřejnosti i našim spoluobčanům prohlašujeme: Pražské jaro nebylo politicky poraženo, ale pouze násilím mocenským zásahem umlčeno. Znovu protestujeme proti vojenské okupaci Československa, která byla aktem imperialistické agrese, porušením Charty Spojených národů a mezinárodního práva, jímž vláda Sovětského svazu likvidovala československou suverenitu a potlačila všechna demokratická práva československého lidu, včetně práva na vlastní politický a společenský systém. Současný politický systém v Sovětském svazu a jeho zahraniční politika, nemají se socialismem nic společného. Jsou deformací myšlenek socialismu, systémem, jehož potlačovatelské a velmocenské ambice lze považovat za pokračování carského imperialismu. Okupace Československa je toho výrazným důkazem. Mír v Evropě a osobní bezpečnost každého svobodně žijícího člověka na tomto kontinentě jsou ohroženy pokud ve střední a východní Evropě existuje protiprávní a nemorální stav násilí a vnucování cizí vůle miliónům lidí. Svoboda a mír jsou v podstatě nedělitelné.

Současná pražská vláda nemá mandát, hovořit za československý lid. Tuto vládu neuznáváme, a všemi dostupnými prostředky ji budeme upírat právo legální a legitimní československého státu. Tato vláda, vynucující se znovu z politického propadlišť, degenerovala kolaboraci

cizích okupačních mocností na pouhého vykonavatele cizích příkazů. Současně prohlašujeme, že budeme respektovat každou reprezentaci, kterou si český a slovenský lid svobodně zvolí.

V kulturní zemi, jakou je Československo je dnes znovu potlačena svoboda projevu. Byl zcela likvidován svobodný tisk, byly rozpustěny či znásilněny tvůrčí umělecké svazy, za 11 měsíců bylo zastaveno 21 kulturních časopisů. Máme k dispozici dokumenty a hodnověrné informace o zatýkání, vyšetřování a existenční perzekuci novinářů, umělců, vědců, studentů a jiných občanů, kteří se provinili pouze svým smýšlením. Byla zlikvidována základní občanská práva, svoboda projevu, svoboda tisku, svoboda spolčovací a shromažďovací, svoboda pohybu, právo na stávku. Tisíce a desítky lidí byli a jsou ohroženi ve své existenci. Svůj mandát k tomuto prohlášení vyvozujeme ze skutečnosti, že jsme se angažovali v obrodném hnutí roku 1968 a v procesu, který k němu vedl a víme, že jsme jednali v naprosté shodě s myšlením, přáním a činy drtivé většiny československého lidu. S našimi umlčenými spoluobčany ve vlasti nás dnes spojuje zásadní identita názorů, představ a ideálů v protestní programové poloze. Mezinárodní veřejnosti znovu připomínáme myšlenky československého reformního hnutí z r. 1968. Vyoházíme z jeho zásad a v plném souladu s domovem proklamujeme znovu jeho cíle, které spočívaly v uskutečnění socialistické demokracie, jako sourodého spojení demokracie politické s demokracií sociální.

Naším programem je přeměna dnešního totalitního státu v právní stát, zrušení mocenského systému jediné politické strany, účinná demokratická kontrola mocenských orgánů, obnova všech základních funkcí parlamentu a ostatních zastupitelských orgánů, zvolených na základě všeobecných svobodných voleb, přípustnost opozice, která bude plnit funkci garanta, proti moci, úplné zrušení cenzury a svobodné působení sdělovacích prostředků, jako formy veřejné demokratické kontroly, důsledně a bezvýhradně uplatnění základních občanských práv, zajištění nezávislosti justice, včetně respektování Charty lidských práv, zabezpečující občanům právo opustit svou vlast a opět se do ní vrátit.

V oblasti hospodářství je to ekonomická reforma uskutečňující opravdové zespolečenštění výrobních prostředků a usilující o co nejefektivnější chod národního hospodářství, opírající se o plánovitý rozvoj respektující zákony tržního hospodářství, samostatnost podniků a spolurozhodování dělnických rad, iniciativu jednotlivců v drobném podnikání a rovnoprávný výhodný obchod se všemi zeměmi světa.

V zahraniční politice s nesmírným porozuměním sledujeme úsilí o zmírnění napětí v Evropě a o překonání existujících antagonismů. Domníváme se, že Československo spolu s ostatními národy Evropy, by mělo stát mimo mocenské bloky a v Evropě by mělo být vytvořeno takové mezinárodní uspořádání, které by poskytlo podmínky pro samostatný vnitropolitický vývoj na základě svobodně vyjádřené vůle národů. Upozorňujeme světovou veřejnost na občanskou resistenci, která trvá od prvního dne okupace a která dosud nebyla zlomena. Pro domácí zrádce a cizí okupanty představuje tento postoj nečekanou překážku, která znemožňuje realizaci jeho plánů. Nespolutprce, smysl pro humor, opovrhování korupcí a chvilou, neúčast na jakékoliv akci, jednání, které je v rozporu s vlastním svědomím, jakož i pevná víra ve vítězství spravedlnosti, jsou nejlepšími prostředky odporu. To my, kdo k těmto prostředkům vyzýváme, jsou to naše národy které samy je jako formu svého boje zvolily.

My, Češi a Slováci, žijící v zahraničí, neznáme jinou povinnost, než využít své nezávislosti na panující moci, a sloužit své vlasti důstojnou reprezentací hájení zájmů a tlumočení přesvědčení našeho lidu všemi dostupnými prostředky, pravdivou informací světové veřejnosti o skutečných poměrech v Československu, jakož i pravdivou informací československé veřejnosti o skutečném vývoji ve světě. Považujeme za mimořádně důležité, aby spojení Československa se světem a jeho myšlením zůstávalo zachováno. Aby jakákoliv příští situace nalezla naše národy připraveny.

Obrácíme se na vlády a veřejnost demokratických zemí, spisovatele, vědce a novináře, na mezinárodní organizace a na všechny, kteří k tomu mají možnost, aby všemi možnými prostředky podpořili přání československého lidu na samostatný vývoj. Prosíme je, aby pravdivě informovali veřejnost svých zemí o československé situaci, aby při všech jednáních o mezinárodních akcích nepřekliželi životní zájmy československého lidu, přistupovali jen na taková politická, kulturní a hospodářská jednání, která jsou v zájmu celé československé veřejnosti a nikoliv jen mocenského aparátu. Československo už jednou přineslo oběť Evropě, když v Mnichově 1938 ustoupilo násilí pro zdánlivý klid a mír. Tato situace by se neměla opakovat a naše vlast by neměla být trvale špatným svědomím tohoto kontinentu.

Obrácíme se k našemu lidu doma, v Československu, považujeme za svou národní a lidskou povinnost v tragických chvílích našich dějin říkat a činit to, co vy dnes říkat a činit nemůžete. Chceme v největší skromnosti přispět svým dílem k tomu, o co vy doma usilujete v podmínkách mnohem obtížnějších. K obnove svobodného a nezávislého Československa.

Hlavní fronta boje je doma. Budeme jednat vždy tak, aby to bylo ku prospěchu československé věci. Neuchýlíme se, o čem nejsme plně přesvědčeni, že odpovídá vašim zájmům a potřebám, zájmům Československé republiky. Naším jediným přáním je uspokojení vašich zájmů, ve kterém zvítězí myšlenky, jež nám nebylo možno násilným zásahem v srpnu 1968 uskutečnit. Byli jsme postiženi jen zřetelnou časovou a časovou stranou okupanta.

andrej cibula

symbol
nebo memento?

Klíč k pražskému jaru 1968 nazval J. C. Nedoma svou recenzi k dvěma knihám otištěnou v Christ und Welt 6. března. Jde o knihu M. Machovce o T. G. Masarykovi a Josefy Slánské – Zpráva o mém muži. Podtitul zní dokonce Masaryk a Slánský jako symboly československých dějin.

Je to přinejmenším troufalost, stavět Slánského vedle Tomáše Masaryka jako symboly československých dějin. Jistě, zážitky J. Slánského i konec jejího muže na šibenici jsou otřesné. Ale otřesný je také aktivní podíl Rudolfa Slánského na přípravě masových zatýkání a procesů, ústicích nakonec v popravě jiných lidí, politicky činných, ať už v jiných politických stranách nebo v jeho vlastní KSČ. A nelze přijmout výmluvu, že nevěděl, do jaké míry byly procesy uměle inscenovány. On, jako generální tajemník KSČ, tedy klíčová osoba politické strany, jejíž vedení nutno považovat za iniciátora teroru padesátých let, nemohl nevědět o obudné chladnokrevnosti předem naplánovaných soudních procesů. Musel vědět, proč byli pozváni tzv. sovětské poradci, musel vědět i o jejich činnosti. Jenom hrůzyplnou logikou tehdejší doby ocitl se nakonec i on a celá řada špiček tehdejší KSČ mezi oběťmi. Ale toutéž hrůznou logikou oněch let mohl zůstat u moci a podílet se dál na vládě ve stínu šibenice, kdyby si Moskva místo něj byla vyhlédla jinou tvůrčí oběť skupiny známé dnes jako Slánský a spol.

Kromě jiných dalších důvodů i pro toto všechno nelze Slánského, navzdory jeho hroznému konci, stavět vedle Tomáše G. Masaryka jako symbol československých dějin. T. G. M. znamená zcela jinou epochu.

Nelze tolerovat ani v novinové recenzi ať již doma či za hranicemi podobnou nehoráznost, jaké se dopustil J. C. Nedoma, který navíc dezinformuje německé čtenáře.

karel beran

návrh na udělení

nějakého řádu

inž. Bohuslavu Chňoupkovi

Pokud je známo, dostal ing. Bohuslav Chňoupek, t. č. generální ředitel Československého rozhlasu, kdy si dříve významně přispěl k vyvíjení práce.

Až se to jednou všechno obrátí, měl by obdržet ještě jedno. Nebo snad nějaký jiný, pokud možno vyšší řád. Jeho lidé sice opětovně prohlašují, že Smrkovský, Kriegel, Pavel, též Dubček, Císař a další jsou opovržliví, bezohlední, bezprincipní, kariéristi, oportunisti, revisionisti, svůdci a divné recenzišty a neurotoidi; avšak Bohuslav Chňoupek neohroženě nastazuje svou pětadvacetiiletou, mnoha redakčními pítkami zdrcenou úhel, aby v díle oněch pravcových úhlyků pokračoval.

Neboť za vše, co se v rozhlase vysílá, zodpovídá nakonec osobně on, jakožto generální ředitel. A vysílají se texty, že až srdce plesá. Jenom škoda, že lidé u nás doma rozhlas málo poslouchají, poněvadž se jim — jak dotvrdzují shodné výpovědi celé řady nedávných příchů — obrací žaludek.

Ale neměl by se posluchačům obracet žaludek, nýbrž otvírat oči. To, co svede Janík, Příbramský a všichni ti ostatní anonymové z Vinohrad-

ské třídy (respektive z letenské kuchlikámy), nedokázali druhdy ani takoví borci, jako byl Jiří Hochman, Karel Kyncl, nebožtík Milan Weiner či (fuj tajkál) Sláva Volný s Jezdinským.

Tak jsme se onehdy všichni, kdo posloucháme pražský rozhlas, dověděli zcela zjevně, jak záludňoval Hanzelka nutnost reformy v Československu. Pražský rozhlas nám též uštědřil detailní citáty z článků Hochmanových, neopomenuv podotknout, že se k událostem dodnes staví „jako chlap“. Dva roky po pražském jaru nám pražské rádio rekapituluje politické názory osob tak odpudivých, jako je třeba Dubček, Smrkovský nebo i Pachman.

Autentickými citáty je doloženo, proč většina automobilistů byla (a je) proti Svazarmu.

Reportér, Listy, Zítřek, patří k nejcitovanějším pramenům pražského rozhlasu L. P. 1970. Zatímco se policajti pachtí po každém, kdo by snad chtěl vymýšlet a rozmnožovat nějaké letáky, obstarává Chňoupekův personál stejnou službu s dosahem daleko větším, a policajti se ani moc nepachtí. (Ostatně právě policajti dodávají Chňoupkovým lidem ty ky-

žené detaily, které mají třeba dokázat, že redaktoři Listů, Reportéra a Zítřku byli z svou práci placeni, že cestovali do zahraničí, a že — dejme tomu — Čtveř Císař umí francouzsky.)

Nejde tu šak o archiváře ministerstva vnitřní bezpečnosti ředitele Československého rozhlasu. To on zneužívá záznamy S; to on nařizuje, aby po vlnách čel, na všech možných kilobech, puily do světa vlezdrádné řeči; to o Chňoupek, dokázal oklamat i soaské psychiatry, aby neprohledli, žalustně v čele druhé garnitury „přicových sil“ stojí generální ředitel rozhlasu.

Základním vodítkem Chňoupkových horatných propagandistů je ovšem zn známý antisovětský spis, zvaný Událostem v Československu — fakta, dokumenty, svědectví tisku čitých svědků (Tisková skupina českých žurnalistů, Moskva 1968 — 1. vydání. Stran 159. Cena Kčs —), dílo, které poprvé poskytlo rozhlasu publicitu názorům A. J. Lieh, Ivana Svítáka, Jana Procházky ve všech světových jazycích. Tat bílá kniha je všem těm Chňoupkovým pseudoTesarům, pseudoKosíkům a pseudoKosíkům vodítkem k zřetření: až na ně (a Jana Zeleného) jednou přijde Jakeš s kritikou, že se moci opíjí o vzor „tiskové sovětských žurnalistů“.

Či-li to takhle dál, měli by vzato o rozsáhlém propouštění, ne-li řidaci jak ve Svobodné Evropě, v BBC, ve vatikánském rozhlasu, aně, v Hlasě Ameriky. Také ten český hlasatel Walter Matuš jistě by měl pomýšlet na penzi.

Antisovětskou propagandu za ně všechny obstará daleko lépe Československý rozhlas.

dr. k. šviha

básníci neumlčení

Když se mi dostala do rukou Kratochvilova antologie české a slovenské exilové poezie DICHTER OHNE HEIMAT, vzpomněl jsem si na výstavu „Návraty“ v Památníku národního písemnictví na Strahově, kterou jsem navštívil krátce před svým odchodem do zahraničí. Tato významná pražská výstava — i když v poslední chvíli značně okleštěná (Dubček byl v té době nahrazen Husákem atd.) — byla pro mě prvním kontaktem s naším exilovým písemnictvím. I když výstava byla převážně věnována Janu Čepovi a Hostovskému, v meziokenních vitrinách bylo několik desítek knih ostatních exilových autorů. S řadou jmen (vedle Čepa, G. Goepfertová, Ivan Jelinek, Antonín Kratochvíl, Pavel Javor, Felix Mikula a další) jsem se nyní znovu setkal v německy vydané antologii „Básníci bez vlasti“.

Lyrika patřila vždy k nejvlastnějšímu a nejprogressivnějšímu projevu českého a slovenského písemnictví v antologii je zastoupena verši např. Mariana Žiara „Intermezzo nach einer Kantate“ a „Gedanken an James Joyce“ — verše silných básnických obrazů, komprimovaných reflexivním prožitkem. Kratochvilova lyrika — i když je postavena na apokalyptic-

ké vidině — je poezií dneška. Javorovy verše jsou neseny melodickým tónem, který poznamenává celou jeho ruralistickou poezii. Určitým vrcholem této antologie dvě Kafkovské eseje: Jedličkův esej „Über die Unfähigkeit zur Freiheit“, osvětlující z „nezmapovaných“ pozic některé aspekty Kafkova díla a především esej Jaroslava Dreslera o Mileně Jesenské a F. Kafkovi. Dreslerův pohled je ovšem kritický, objektivní a obsahující několik nových poznatků ve vztahu těchto dvou literárních fenoménů. Próza je zastoupena povídkou Jana Čepa z konce druhé světové války a Felixe Mikuli z amerického prostředí. Zvláštní pozornost si zaslouží ucelený básnický triptych, jednoho z představitelů poezie všedního dne — posrpnového exulanta — Ivana Diviše. Poněkud osamoceně a mimo rámec stojí dvě prózy „Barabás“ — legenda obrácená naruby od K. M. Rudy a bizarní próza Ivana Jelinka. Smysl a poslání exulantství je naplní eseje Jaromíra Měšťana o Klausu Mannovi. Knihu uzavírá literárně historický doslov vydavatele dr. Kratochvíla; vydalo ji nakl. LOGOS v Mnichově za spolupráce s PEN-Clubem.

alexandr solženicyn

*

rašelina

To bylo tak. Ve vzduchu už bylo cítit, že hrozí zima. Dokola stály lesy, ale dřevo na topení nebylo k dostání. Všude hučely bagry, ale ani rašelinu obyvatelstvu neprodávali, jen rozdělávali. Vrchností a těm, kteří pro vrchnost pracovali, po jednom nákladním automobilu učitelům, lékařům a tovární dělníkům.

Pro Talnovské nebylo na topivo ani pomyšlení a jaksí se ani nehodilo se po něm poptávat. Předseda kolchozu chodil po vsi, pohlédl pátravě nebo dobromyslně do té či oné tváře, hovořil o všem možném, jenom ne o topivu. Měl sám dost starostí. A zima nebyla naplánována.

Nu co — dříve se kradlo dřevo statkáři, teď se kradla rašelina trustu. Ženy chodily po pěti, po desíti, aby si dodaly odvahy. Chodily za dne. Celé léto se rašelina vykrajovala a teď se ukládala do hranic na sušení. Rašelině totiž prospívá, když se neodváží hned po vykrájení. Schne do podzima, dokonce až do prvního sněhu, kdy už jsou opět cesty pro nákladní vozy sjízdné. V této době tedy opanovaly rašelinu ženy. V pytlí se dá odnést šest borků, dokud jsou ještě vlhké, deset, když už vyschly.

Takový pytel, skoro půl metráku těžký, který se táhne mnohdy až tři kilometry, vystačí na jedno zatopení. Zima má dvě stě dní. Topit se musí ráno v ruských kamnech a navečer v kamnech kachlových.

„Co bude pořád povídat!“ hubovala Matrjona na kohosi nepřítomného, „od té doby, co nemáme koně, nepříjde do chalupy, co si člověk sám nenatahá. Pámbu ví, že je to pravda!“

Ženy nechodily za den jenom jednou. V dobrých dnech přinesla Matrjona domů až šest plných pytlů. Moje borky srovnala venku, svoje schovala do díry ve skleptě a každý večer zatloukla otvor prknem.

„Už by na to měli přijít, nepřátelé,“ řekla se smíchem, zatímco si otírala pot z čela, „nebo se v životě s ničím nesejdou.“

Co měl trust dělat? V rozpočtu se nepočítalo s hlídačem, který by stál u rašeliniště. Pravděpodobně musel trust, když předtím nahlásil tučné zisky, ledacos odepsat — jako rozdávat si vybrané dětem. Často, když to nikdo nečekal, poslali milicionáře a chytali ženy u příchodu do vesnice. Ty potom zahodily pytle a rozutekly se. Někdy na základě udání, byly prováděny domovní prohlídky; sestavil se protokol o neoprávněné držbě rašelinových borků a hrozilo se soudem. Ženy přestaly na chvíli s odnášením rašeliny, ale zima se blížila a nutila je, aby se opět vydávaly ven — se sáňkami, za noci...

*

lágr

Dnes je to vesnice Ljgovo, dříve to bylo prastaré město, které se zvedalo nad strmým břehem Oky. Podle pitné a tekoucí vody oceňoval ruský člověk těch časů krásu.

Ingvar Igorjevič, který ušel zázrakem bratrovu noži, zřídil tu na paměť toho zázraku Uspenský klášter.

Za jasných dnů lze odtud přehlédnout přes vlnící se luka celou zemi. Pětaticet verst odtud stojí na podobně vyvýšenině vysoká zvonice kláštera Jana Bohoslovce.

Toto místo si vyhlédl básník Jakov Petrovič Polonskij a dal se tu pochovat. Jakoby se ještě stále vznášel jeho duch nad hrobem a objímal pohledem tichou dálku.

Ale dávno už tu nejsou kopule a není tu ani kostel. Kamenná zeď je zachována jenom z poloviny a doplněna prkenným plotem a ostnatým drátem. Nade vši tou úctyhodnou starobylostí se tyčí strážní věže — odporné strašáky proti lidem.

*

pruské noci (úryvky)

Nekonečné tlupy Němců,
pod plachtami vozy skřípou.
Na severu po útoku
vzrůstají jako zádny
ustupují... ustupují...

Na pokraji u silnice,
kde se cesta rozdvouje,
čekají, až objeví se
skulina v tom černém proudu,
pod celbu muži a ženy.
Jako přinražení silou,
která řiní od východu,
nepomýšlí na obranu,
jenom tuž sklání hlavy.

Jenom hij je, drancuj, přikroč,
z bryčky vypráhní jim koně!
Naši chlapci při útoku
o sebe se postarají,
ale tady rvou se lině
jenom jako z povinnosti.
Nic hanebného to není
vzit jim, čeho se jim zachce,
táhnou i tak kde co. Poslat
domů se však smí pět kilo...

Mezi hadry v každém voze
všude jsou tu s nimi ženy,
po dvou, po třech, ve skupinkách,
jdou lehko, nenesou nic,
tváře zimou zčervenale.
Po cestičce u silnice
jedna z nich je zcela sama,
vzpřímena a nijak plaše,
na sobě má hnědý kožich,
světlé vlasy pod řepicí,
z uzlíčku jí čouhá mapa.
Na nožičkách v malých botkách
opatrně proklouzává
mezi změtí koňských kopyt.
Rozhlíží se směle kolem,
každý pohled jak by říkal:
Jen ať si to někdo zkusí!
Obnažené bílé hrdlo
lehce kryje pestrý šátek...

Zablokly nás baterie.
V pérovaném „Opel-Blitzu“
ukořistěném si sedím,
vůz má měkké polstrování,
srst kožichu hřeje uší,
cucám bonbón proti spánku...
Zelenavé blesky mapy
někde v proudu scháplých Němců
a už se sem prudce dře
rozvěděk. Teď ztrácejí krok.
Obr Baturin, ten starý
kriminálník, protažený
všemi lágry na Arbaru.
Zaútočí beze slova.

V bráně kláštera — strážnice. Plakát: Za mír
mozi národy! — ruský dělník chová na ruce čer-
nošské dítě.

Děláme, jako bychom ničeho nechápali. Mezi
baráky strážnice nás poučuje dozorce v košili,
který má právě volno:

„Zde se nacházel klášter — druhý na světě. Prv-
ní byl, myslím, v Římě a třetí v Moskvě. — Když
zde byl zřízen dětský domov, pomazali mladí —
nevěděli nic lepšího — všechny zdi a rozbili ikony.
Později koupil oba kostely kolchoz za 40 tisíc
rublů — na cihly. Chtěli postavit kravin se šesti
stánými. Taky jsem si vydělal. Za zdravou cihlu
se platilo 50 kopjejek, 20 kopjejek za půlku. Ale
cihly se daly těžko odnést — byly pevně spojeny
cementem. Pod kostelem se narazilo na kryptu,
v níž ležel nějaký velekněz. Zbyla z něj jenom
lebka, ale roucho se dobře uchovalo. Ve dvou
jsme se je pokusili roztrhnout, ale nepodařilo se
nám to...“

„Ale řekněte mi — tady musí být, soudím tak
podle mapy, hrob polonského — básníka. Kde je?“
„K polonskému se nemůže. Jeho hrob je na
území lágru. Nesmí se k němu. Co byste tam ta-
ky viděli? Propadlý pomník. Ale moment —“, do-
zorce se obrátil na svou ženu, „Polonský? Novy-
hrabali ho?“

„No jo, převezli ho do ržazaně“, přisvědčila že-
na pod dveřním prístřeškem, zatímco louskala slu-
nečnicová semínka. Dozorci to najednou přišlo k
smíchu:

„No tak ho teda propustili...“

S ním jde Somin. Ostražitě
přistoupí k ní, tiše řekne:
„Rychle! Ukaž, co máš v tašce!“
Pyšně stojí: „Co je vevnitř?“
Blondýnka se začervení,
doufá ještě, že se spasí
výpalným: „Na, chceš kořalku?“
Do třetiny, do čtvrtiny
naplněná velká láhev...
Skepticky přihlížím: vezmou?
Tři deci jim dávám denně,
když je vojsko na postupu.
Baturin odhadne množství,
pak vztáhne po lahvi ruku,
ale Somin mu ji vyrve
a odhodí láhev na snih:
„Nepodceňuj, holubičko,
ruského člověka!“ Somin
vezme ji pak tašku z rukou:
Bluza, hřeben, kapesníky,
dopisy a svazek snímků,
noviny a ona mapa,
s čarami, jež klikatí se
podle toho, jak šla fronta.
„Copak?“ ptám se, když mi Somin
podá snímek do kabiny.
Na fotografiích stojí
v předpisové uniformě
arogantní mladý voják.
„A co má být. Dej ji to zpět.
Nevidím na tom nic zlého.“
„Hákový kříž!“ Opravdu má
světlou pásku na rukávě.
Esesák — a její ženich.
Zdá se — ale čertí vědí
co je u nich... Orel, barva...
Kdo ví, jak tu u nich chodí.
Kdo ví, jak to u nich chodí.
Což vím, jestli tutěž pásku
nenosí i Arbeitstienst...
Zátaras se uvolňuje,
vozy už se rozjíždějí.
Hnuli jsme se. Zatím Somin
poodstoupil od nevěsty,
Baturin vytáh' pistoli,
přistoupili další muži
k nevěstě. Jdou krok za krokem
jeden se skrývá za druhým,
postupují, tvoří půlkruh.
Ona náhle pochopila,
krčí se a ohlíží se,
vykřikne a padne na snih,
choulí se jak malé morče...
Zastav! Bože! Stát! Pro Boba!

Všichni muži s pistolemi
poslušně teď stojí v řadě.
„Cos to provedl?“ Jaká byla
ještě mladá. Budou na ni
někde čekat...
Ale Somin
taky čekal. Léta nebyl
ani na hodinku doma.
Vrátil se až na hrob matky.
Odvedl starého Němce
do lesa a tam ho zabil —
tenkrát... Kdyby řekl slovo...
Tenkrát jsem byl sám u toho.
Kdo může říct, či je vina?...

*

Všechny tři ukázky z díla Alexandra Solže-
nicyna, které přinášíme, nebyly nikdy v SSSR
publikovány. Patří k nesčetným textům tzv. sa-
mizdatu, skryté literatury, která se šíří v
opisech a leckdy dokonce i jenom ústním podá-
ním. Naše ukázky nejsou překlady v užším slo-
va smyslu, jsou to jakési rekonstrukce na zá-
kladě německých a anglických převodů.

Přeložil -jn-

tíha

Svíštíme po tečně dálnice na okruží tmy, v popálených prstech doutnající hvězdy cigaret, vykar-táčování, do běla vyšplouchání, na-plnění touhou spatřit a také úzkos-ti ze slepoty tolikrát prožitě. To-čím knoflíkem rádia, svět je jako nesladěná venkovská dechovka – hlučně troubí velkých stanic za-plňují prostor, dech malých ze-miček jen slabě, slabounce zam-žívá zrcátka našich srdcí. Polom houpne zářící město jako obrov-ská vzducholoď světél, ztrne a ne-se z údolí prudce a nečekaně vy-hybne důstojně se vznáší nad vy-lidněným předmostím noci.

Hledíme prostor pro tu naši ra-coholinu a je to stejná práce, jako hledat kousíček teplé jistoty v tomhle iracionálním světě. [Tolik práce s hledáním prostoru a ještě – dívej se pořádně, člověče – re-lativně prostorná může být i klec.] Vystupujeme, vůz nezamy-káme. Tady s ním nikdo neodjde-de. Snad i poslední zloděj v této čtvrti má vůz lepších parametrů.

– Jo, tady, říká Karel a my vchážíme. Udiveně si prohlížím svoji ruku s neviditelným razítkem sloužícím za vstupenku. (Ach, jak je tady ten vynález nevyužitý. Jak by s ním mohli být tam kdesi bez-pečně značkování ideová odpůrci, aniž by mohli poukazovat na jaké-si ústavy a jakási charty.) – Ježíš-marjá, nebudte pořád k sakru tak vyjevený! Mini Karel a vzápětí sáhne po dveřích, které však úsluž-ně otevírá fotobuňka.

Sedáme si, po chvíli srkáme co-si, co stojí bratru !ficet kaček, ří-

kám si, že to tak přece nemohu po-řád počítat a dívám se smutně na sladké tváře dívek, které se usmí-vají svým vlastním něžným myš-lenkám, nebo vstávají dlouze a po-malu a potom tančí se zavřenýma očima tak jako včera, tak jako pře-devčírem, tak jako jindy v tomhle baru, kam chodí každý večer na-posledy v životě. Diskotéka vyha-zuje svoje trumfy, žiperný speaker poskakuje mezi tančícími jako škodolibá chytrá opička a povzbu-zuje je mikrofonem k ještě větší malátnosti, dojemná Mary Hop-kins, ach, jedeme s ní ve vlaku lásky, ježíši, to je pěkný, šeptá mi Lojza, nevíš, kde je tady záchod? – Jdi za zeleným světlem, cituji. A on se opravdu zvedá a poslušně odchází.

– Cizinci?, ptá se mladík u naše-ho stolu (může to být milionář a může to být jeho šofér, tady chodí všichni v uniformě nedbalosti a my se sem se svou představou elegance hodíme jako posluchači Žižkovy školy do Louvru.) Kývám a přitom objedávám cigarety. (Servírka, pravděpodobně vystři-žená z Playboye je přináší na ta-ličku, který bych si – kdybych ho ukradl – pověsil na zed.) – Podí-vejte, říká mladík, – podívejte se na ty tváře jak jsou blbě a utrá-pené. – Snad, přitakávám nejistě a prohlížím si jednu zvlášť utrápe-nou dívku, jejíž nádra se při tanci bouřlivě dmou. (Spíše si myslím, že utrápené mohou být dívky z Biafry nebo odjinud, ale snad si to všechno zjednodušuji, konec

konců pojem hladu i pojem svo-body je tak velice relativní, jak jen relativní může být rozdíl me-zi masem a rýží, mezi pěsti a ra-ketami, mezi důkazem, že E = mc² a policejním hlášením, neboť kaž-dá potravina je vlastně jídlo, kaž-dý prostředek zbrani. každý text výpovědi o něčem. Mysterium in-terpretace, Snad.) – Ráno vstanou a ptijdou do svých továren, obcho-dů, kanceláří. Monotoně, neko-nečně. Nikdy nezjistí, kde vlastně jsou výsledky jejich práce, neboť oni je neužívají. Překvapeně zve-dám hlavu: přesně tato slova, ach, tak dávno, a požáry mezitím a mo-ře žalu. Vlastně je možné, že Tito lidé kolem jsou blbě a utrápení. Blbědě a utrápeně pijí své Martini, blbědě a utrápeně odjíždí domů vo-zy, jejichž značky figurují ve snech autofanousků mě země, blbědě a utrápeně podepisují protivládni prohlášení, která konec konců ne-musí mít svou váhu, ale jsou. A mohou být. Jistě, i společnost hoj-nosti má své vady a nemoci. (Vše-požírající Bůh Úspěchu povýšený na symbol, měšťácká rodinka Zá-klad společnosti...) Avšak – snad neprávem – ale dost ostře, vní-mám rozdíl mezi ranou obuškem a mnohaletým kriminálem, mezi nemožností zakoupit si poslední model a nedostatkem chleba, me-zi únavou z jednotvárné práce a mezi strašnou únavou z nesvobody otrocka. Člověk, který umírá na ty-fus, může považovat nemocného rýmou za hypochondra – i když obojí je chorobou.

– A co byste radil?, ptám se snad trochu ostře. – Kapitál roz-dělil mezi všechny rovným dilem. To je reálná demokracie. Všichni lidé musí stejně pracovat. Musí pracovat s radostí. Objednávám si ještě jednou na tu radostnou zprá-vu.

[Moje madonky s oblynní zadeč-ky nesou pod očima všechny smu-ky světa. Dívka naproti mně si za-

kládá kolena pod bradu, aniž by cítila zábrany, s úsměvem mi při-píjí a já si polévám kalhoty. – do lohodle pustit nás Bíl Černý po-nožky. tak tady polezou po zdech. hučí do mě Karel a já si najednou ostře uvědomuji celou tragedii této grotesky, které se ří-ká život. Sally z Vyšehradu, stej-ně samozřejmě a stejně pěkná, o barvu jejíchž kalhotek se sázelo v Olympiku na toaletě. a soudce při-jímající sázky pak otevřel dveře a okamžitě hlásil výhru, přesvěd-čiv se jediným pohledem. A pak její hlava před pásy tanku. Sladká Sally tady sedí teď proti mně a kalhotky má růžové.]

– To už tady bylo, poznamená-vám, – už se mnohokrát v dějinách musilo pracovat radostně... – To jsou slovní hříčky, tak bychom se nikdy nedostali k podstatě... – Skoro se domnívám. že jsme se k ní dostali. – Co bylo, nebylo. je to sporné, ale není to rozhodující. je potřeba něco zcela nového. je potřeba společnosti, ve které pe-níze nehrají žádnou roli. A všichni jsou si absolutně rovni. Podívejte se na takovou Kubu, tam je úplně mladá atmosféra. A všichni – od Fiděla po posledního negra – fa-sují stejně. Přednáší s Mary Long v prstech, ve své jemné šantungo-vé košilce a oči mu svítí – na rozdíl od mých. Tyto představy řádu lidské vlastnosti – chaotické vise novodobého mesiášství a ultra-primitivní diktatury, která umož-ňuje stejně a rozděluje stejně [ať chrlěji nebo ne] – stejně málo, která se liší od jiných snad jenom tím, že budeme věřit, že její vůdci [v rozporu s determinujícím sys-témem, dějinami a lidskou podsta-tou] zůstanou při původní askesi a budou si přidělovat také stejně. Což už je konec konců potom lho-stejně. Tyto představy, tyto jedno-duché argumenty, velice přesvěd-čivé – toužíš-li věřit, zbavit se únavy myslit, ta záře v očích na jejímž dně tušíš exlasi, ta lehkost

v odhazování zbytečné přítěže ka-tegorii lidské morálky, to posvě-čení Nevyšším Cílem a utilitarita cesty k němu. to všechno už tolik, tolik znám, ach, bože, holavě znám. Jsme oba přibližně stejně staří. ale mám pocit, jako bych byl starší o pět lidských životů. Nebo o zničený život jedné generace. A mezi drnkotem kytar a vzdechy lásky z koutů si vybavuji obraz té malé necudné, zhavě, čisté, pro-střelené mučednice Sally tam na asfaltu. její malá něžná nádra v kivi, její dlouhé stíhlé nohy, po-dobné nohám mulatek, tragicky rozhozené jako při posledním mí-lování a tu supící kovovou oblu-du drtící svými pásy její utahanou tašku [ve které nosila místo učení nahrávky svých miláčeků], nechá-pající svoji bezcennost ve světě myšlenek, o proto bortící život lidi.

[Žádám očima o tanec, vstávám, dívka naproti se zvedá současně, odhazuje cigaretu přímo na desku stolu, vkládá svou dlaň do mě po-hybem, který zrychluje puls, Karel za mnou pokřikuje, abych nezapo-mněl na svých asi šestnácti pod-vyživených chudokrevných, opuš-těných, zimou zkřehlých neman-želských dětí, dívka se ke mně tiskne teplým bokem, bože, už mu-sím jednou zapomenout, nebo se z toho zblázním a vim, že ta malá zbytečná zoufalá, statečná zemič-ka bude už navždy nejsilnějším signálem na vlnové délce mého srdce.]

Ještě v poslední chvíli mě můj oponent zdvořile zadrží: – Musí to přijít, chápete? – Ne. (Stále s tím obrazem před očima). A on se usměje – smutně, trochu utrpně a strašlivě jistě, jako se směje me-mohoucím, kteří překáží v cestě a které bohužel musíme odstranit.

Chtl bych na ten úsměv zapo-menout, ale zasekl se mi do prsou jako zbloudilý olověný broček. No-sím jeho tíhu spolu se všemi žaly tohoto pomateného světa.

v. n. duben

kde se rozdělil svět?

Karel Nešvera píše v TEXTu (únor 1970) o svých dojmech z Jalty, kterou svého času navštívil. Svůj článek staví na předpokladu, který podle mého názoru neodpo-vídá historické skutečnosti. Dou-fám proto, že přijmete v dobré vů-li několik mých poznámek k jeho tvrzení, že na konferenci v Jaltě před 25 lety byl rozdělen svět a že tam byl prosazen nějaký sovětský návrh, podle kterého svět měl být rozdělen na zájmové sféry moc-ností, na Východ a Západ.

Legenda, že v Jaltě se vítězné mocnosti dohodly na rozdělení Evropy, vznikla už za války. Přišla s ní nejdříve nacistická propagan-da. Krátce po skončení války, když začala studená válka, začali ji roz-šířovat kritické Roosveltovy za-hraniční politiky a někteří histori-kové ji začali věřit. Ve Francii teo-rii o rozdělení Evropy v Jaltě pod-poroval například sám de Gaulle. Ve svých pamětech však naznačil, že ho k tomu vedla skutečnost, že do Jalty nebyl pozván. Také neko-munističtí politikové ze střední a východní Evropy, kteří v exilu zkoumaly důvody tragédie svých národů, hledali jednoduché vy-světlení a jaltská legenda se k to-mu hodila.

Pokud jde o Československo, i dr. Beneš byl přesvědčen, že Čes-koslovensko bylo nějakou doho-dou spojenců zařazeno do sověts-ké sféry. Ve svých Pamětech vy-slovuje přesvědčení, že se tak sta-lo v Teheránu.

Roku 1955, tedy už za vlády pre-sidenta Eisenhowera [z republi-kánské strany přicházela nejost-řejší kritika Rooseveltovy váleč-né politiky], státní departmen-

uveřejnil takzvané „Jaltské doku-menty“ v plném znění a histori-kové i politikové v nich marně hledali nějakou dohodu, podle kte-ré by Roosevelt dal souhlas k roz-dělení Evropy.

Četl jsem „Jaltské dokumenty“ několikrát a porovnával je s Chur-chillovými Paměťmi. Nenašel jsem v nich skutečně nic, co by se tý-kalo střední a východní Evropy ja-ko celku, kromě Deklarace o osvo-bozené Evropě, která byla v Jaltě schválena na návrh Američanů. Tu si snad mohly Sověty vysvět-lovat po svém, pokud se v ní mlu-vilo o demokracii a svobodném rozhodnutí lidí, ale vůbec se nedá říci, že by se sama o sobě přímo i nepřímo mohla přičinit o včle-nění východní Evropy do sféry so-větského vlivu. Týkala se celé Evropy a všichni tři spojenci se v ní zavazovali, že se společně při-činí o to, aby si osvobozené náro-dy Evropy mohly demokraticky zvolit takovou formu vlády, jakou si budou přát. V Jaltě se jednalo především o (tehdy) nepřátelských státech, zejména o Německu a Ja-ponsku. Pokud jde o malé spojen-ce, jednalo se jen o Polsku a Ju-goslávii, protože v obou přípa-dech existovaly dvě vlády, a mimo to sporné bylo i území obou stá-tů. Už skutečnost, že se Britové a Američané dohadovali se Sta-linem i po Jaltě o tom, jaké mají mít jugoslávský a polský stát hra-nice a vlády, svědčí o tom, že zá-padní spojenci neměli v úmyslu ponechat tyto státy automaticky v nějaké sféře sovětského vlivu. Mimo to, například Američané do-dnes neuznali sovětský zábor tří baltských republik, ani nové zá-padní hranice Polska. Berlínský problém je dalším názorným důka-zem, podobně jako pozdější ra-kouská státní smlouva.

O Československu se v Jaltě ne-jednalo vůbec, protože to byl uznáný svrchovaný, spojenecký stát a (pokud jde o tři hlavní spo-jence) nebylo sporu ani o jeho území ani o jeho vládu.

Pokud jde o tvrzení, že se v Te-heránu rozhodlo, že Českosloven-sko bude v sovětské sféře vlivu a že je proto obsadí Rudá armá-da, tuto teorii vyslovil, jak jsem již uvedl, například dr. Beneš a dlouho v ni věřil i čs. pounorový

exil. Avšak ani tato teorie není podložena žádným dokumentem. Washington s Londýnem na jedné straně a Moskva na straně druhé se nikdy nedohodly na žádném plánu, která armáda osvobodí kte-rou zemi. Nikdy se nemohly do-hodnout ani na tak specifické otázce, jako je šířka válečného operačního pásma na východní frontě, kde neměla americká a britská letadla bombardovat ne-přítele. V Teheránu došlo jen k rozhodnutí o termínu invase spo-jenců do Francie a o její koordi-naci s akcemi sovětské armády. Je-li-kož Churchill předtím doporu-čoval další odklad invase, případ-ně výpad z Itálie do střední Evro-py nebo z Jaderského moře na Balkán, dochází k mylnému tvrze-ní, že se v Teheráně rozhodlo vlastně o obsazení střední Evropy Rudou armádou a v důsledku toho o rozdělení Evropy.

O tom, že západní spojenci ob-sadili jen malou část Českosloven-ska, nebylo rozhodnuto v Teherá-ně. Rozhodla o tom vojenská stra-tegie obou vrchních velení, případ-ně i Němců. Kdyby byli západní spojenci schopni provést invasi o rok či dva dříve, jak žádal Sta-lin, Eisenhower by možná po-stoupil až do Brna.

Váleční spojenci se ovšem do-hodli na okupačních pásmech Ně-mecka. V Evropském poradním vý-boru v Londýně bylo už dávno před Jaltou dohodnuto o přiděle-ní okupačních pásem a o tom, že až do mírové smlouvy budou okupační mocnosti spravovat Ně-mecko společně z Berlína. V Jaltě bylo učiněno jen rozhodnutí (proti Stalino-vým námitkám), že také Francie dostane okupační pásmo a že se bude podílet na společné správě Německa. Rozdělení bu-doucích okupačních pásem se ne-vztahovalo na Rakousko, o kterém se spojenci ještě nedohodli, zda je mají považovat za součást po-raženného Německa nebo za po-ražený stát. Stanovení okupačních pásem nemělo nic společného ani s postupem armád do vnitra Ně-mecka, jak zdůrazňuje generál Eisenhower ve svých Pamětech. Obě strany se v Jaltě jen dohodly na tom, že jejich armády budou postupovat tak daleko, až se někde sejdou, případně až Německo ka-

pituluje. Bylo ponecháno na vůli polním velitelům, aby se mezi se-bou dohodli, jak se sejdou. Proto generál Eisenhower několik tý-dnů před skončením války z obá-vy, jak později napsal, aby omy-lně nedošlo k střetnutím anglo-amerických jednotek s Rusy, na-vrhl velitelství Rudé armády ur-čitá poznávací znamení a jasně vi-ditelnou, logickou, ale jinak ná-hodnou severojižní čáru (od Lü-becku po Labi, Muldě, přes české pohraniční hory, Karlovy Vary, Plzeň, České Budějovice k Lin-ci atd.), která měla být styčnou vojenskou linií. Eisenhower odhadl postup svých jednotek celkem správně, ale v oblasti Čech se po-někud přepočítal.

Objektivní historik americké diplomacie, George Kennan, kte-rý koncem války působil v Moskvě a který měl přístup k americ-kým pramenům už před uveřejně-ním „Jaltských dokumentů“, na-psal roku 1952:

„Zřízení sovětské vojenské mo-ci ve východní Evropě... nebylo důsledkem těchto rozhovorů [Jal-ta, Teherán atc.]; bylo výsledkem vojenských operací v závěrečných fázích války. Nebylo nic, co by mohly západní demokracie učinit, aby zabránily vstupu Rudé armády do těchto oblastí, s výjimkou to-ho, že by se tam dostaly jako prv-ní samy. a to nebylo možné...“ Kennan ve své knížce o americké diplomacii připouští jen to, co ji-nými slovy vyjádřil před ním už sám Churchill, že totiž válečné konference spojenců vedly mnoh-de k falešným nadějím. [Ostatně „politika mostu“, kterou čs. lon-dýnská vláda pěstovala ve svých publikacích a o které na základě dnešních zkušeností víme, že by-la beznadějná, existovala už dávno před Jaltou a Teheránem.] A když tyto naděje zklamaly, začalo se, zejména v našich vlastních kru-zích, s legendou po vzoru mni-chovských zkušeností: „Prodali nás v Jaltě!“ Mám za to, že je na čase, abychom se přesvědčili o faktech a abychom se dovedli po-dívat pravdě do očí. S teorií mni-chovanství nevystačíme navždy.

Legenda o rozdělení Evropy v Jaltě byla oživena, jak se dalo oče-kávat, v srpnu 1968. Její hodnověr-nost však mezitím popřeli znovu dva účastníci konference v Jaltě,

američtí diplomaté Averell Harri-man a Charles Bohlen. Ani jeden z nich nebyl architektem americ-ké politiky za války, proto o jejich objektivnosti nelze pochybovat. Bohlen byl Rooseveltovým tlumoč-níkem v Jaltě, a proto byl přito-mien jednáním. Loni vydal knihu („Transformation of American Foreign Policy“), ve které kate-goricky napsal, že v Jaltě nedošlo k žádné dohodě o rozdělení Evropy na sféry vlivu a že se tam nejed-na-lo nic, co by se nyní mohlo interpretovat jako taková dohoda.

Ostatně i prezident Roosevelt po svém návratu z Jalty prohlásil otevřeně, že by na žádnou dohodu o rozdělení vlivu mocností nepří-stoupil. Kdo alespoň zběžně stu-doval Roosevelta, musí dospět k přesvědčení, že Roosevelt věřil v „jeden svět“, ve Spojené národy a v poválečnou spolupráci čtyř vel-mocí (USA, Británie, Ruska a Či-ny). O Rooseveltovi můžeme dnes po určitých zkušenostech říci jen snad to, že byl nepraktický idea-lista, že nepochopil Stalina a včas neprohlédl jeho záměry. Vinit však Roosevelta z toho, že dal souhlas k nějaké dohodě o rozdělení světa na sféry vlivů, odporuje všemu, co se dnes o Rooseveltovi ví.

Evropa byla rozdělena na dvě části postupujícími armádami. Rozdělení utvrdila studená válka, Marshallův plán, oba vojenské pakty a posléze atomové pumy. Jedině Československo spojenecké armády r. 1946 na žádost dr. Be-neše vyklidily. Československo chtělo být – a jak se ukázalo, by-lo to v dané situaci jediné rozum-né východisko – mostem mezi Zá-padem a Východem. Když se však začalo zajímat o Marshallův plán, Stalin mu pohrozil přerušením smlouvy o přátelství. Českosloven-sko se podrobilo, a tak více méně dobrovolně přešlo zcela na so-větskou stranu; a únorový převrat v roce 1948 jen situaci zpečetil.

Je otázka, kde by Českosloven-sko bylo dnes kdyby volby v ro-ce 1946 nedopadly tak příznivě pro komunisty a kdyby se v otázce Marshallova plánu v roce 1947 Sta-linovi nepodrobilo. Nejsem si tak jist, že by si Stalin v roce 1947 ne-bo 1948 dovolil invasi. Titův pozdější případ svědčí o tom, že ve čtyřicátých letech to nebylo tak jednoduché jako v roce 1968.

! WANTED !

Karel KRYL — narozen 12. dubna 1944 v Kroměříži v rodině knihtiskaře. Absolvoval základní osmiletou školu a dále výtvarný směr na Průmyslové škole keramické v Bechyni. Po maturitě v roce 1962 nastoupil jako kádrová rezerva v továrně Spojker (dříve Dittmar Urbach) v Teplicích lázních v Čechách.

Mimo dvouletou přestávku, zapříčiněnou vojenskou presenční službou, pracoval zde až do roku 1966. Od začátku roku 1967 působil v Olomouci a v Ostravě, od ledna 1968 v Praze, jako asistent scény v Čs. televizi. Na jaře 1969 úspěšně složil přijímací zkoušku na filmovou fakultu Akademie múzických umění — obor dramaturgie. Od září 1969, ještě před zahájením vysokoškolského roku pohřešován v ČSSR.

! WANTED !

provinění a předměty doličné:

V roce 1962 se postupně začlenil do několika, tehdy rychle vznikajících a zanikajících malých divadel, převážně jako herec. Od této doby je známa i autorská část tohoto individua. Po několika měsících aktivního zapojení do výrobního procesu odešel vykonat vojenskou presenční službu. Po tuto dobu projevoval nezdravý individualismus a malý zájem o vojenskou vědu. Základní vojenskou službu dokončil v roce 1965 v hodnosti vojína. Z této doby se datují dvě státu nepřátelské hry, první s titulem *Smyk a druhá* — podstatnější s názvem *Nálet na blbý*, z níž bylo něco málo publikováno v kulturních časopisech. Vojenská služba měla trvalý následek v tematice Krylových písniček a básní. Pro příklad — předmět doličný:

Na šachovém stolku
bílá dáma černé dáme
věštila z dlaně
osud
Černý král bílému králi
nadšeně vyprávěl o taktice
Dva střelci
bílý s černým
přesnými zásahy kosili
vpřed bčičí siluety pěšců
Věže si říkaly
My, opevnění
my, obranné valy
a koně
v cirkusovém kruhu
tančili mazurku do pravého úhlu
L L L L L

Pořádek musí být

V generálním štábu
hrál pan generál s panem generálem
šachy
o pěšáčky na bitevním poli
se čtyřiašedesátí zákopy
se čtyřiašedesátí místy
vhodnými
pro zdechnutí

Pěšec nesmí zpět

Poté začal se věnovat rozšiřování socialismu nepřátelských myšlenek v mládežnických a vysokoškolských klubech. Počátek této vesměs nepřátelské činnosti se datuje kolem roku 1965 až 1966 v tzv. Divadélku pro známý — dříve Na zámku v Teplicích. Píseň *Pieta* spolu s několika jinými písněmi byla nahrána v roce 1966 ve studiu v Ústí nad Labem.

Pak začíná období písní:

a) mystických (*Veličenstvo Kat*),

b) protimilitaristických (směřujících ovšem nikoli správně proti armádám kapitalistických států, leč zcela záměrně nediferencovaně proti veškerým armádám), (*Píseň neznámého vojína*).

Po bratrské obětavé pomoci Sovětské armády v srpnu 1968, již nepřátelé komunismu nazvali okupací, připojil se Kryl, jako ostatně velká většina dezorientované mládeže k reakčním silám. V této době píše tento pomýlený člověk reakční písničky, jež dokonce na jaře 1969 vydává na dlouhohraji desce. Titulní píseň *Bratříčku*, zavírejší vrátka pravděpodobně znáte. Místo ní tedy jinou, neméně a řekl bychom ještě více nepřátelskou písničku. Hle:

PASÁŽOVÁ REVOLTA

Nosíme z módy kopretiny
čímž okrádáme stáda
a vůl — kdys jméno obětiny —
je titul kamaráda
Na obou nohách vietnamku
a jako komfort hlavu
na klopě placku, jak psi známku
znak příslušnosti k davu

I naše generace
má svoje prominenty
Program je resignace
a sacky argumenty
Potlesk je k umlčení
a pikot na pochvalu
a místo přesvědčení
jen pítí píva. Z žalu.

Pod zadkem stránku Dikobrazu
vyzýváme zlaté tele
Sedáme v koutcích u obrazů
čekáme spasitele
Cívíme lačně na měďáky
my, Gottwaldovi vnuci
a nadáváme na měšťáky
tvoříme, — revoluci

I naše generace
má svoje kajicníky
a fízly z honorace
a skromně úředníky
a tvory bez svědomí
a plazy bez páteře
a život v bezvědomí
a lásku. K nedůvěře.

Už nejsme, nejsme to, co kdysi
Už známe ohnout záda
Umíme dělat kompromisy
a zradit kamaráda
a vděční dnešní realitě
libáme cizí ruce
a jednou zajedem na úbytě
z té smutné revoluce

I v naší generaci
už máme pamětníky
a vlastní emigraci
a vlastní mučedníky
a s hubou rozmlácenou
dnes zůstali jsme němi
Ne, nejsme na kolenou
Ryjeme drškou v zemi!

Je naprosto zřejmé, že jde o velmi nebezpečné individuum, pravděpodobně schopné ohrozit socialistické zřízení a výdobytky, jichž bylo dosaženo.

Dovídáme se, že v západním Německu vyšla dokonce další deska s názvem *Rakovina*. Domníváme se, že kejkle tohoto dobrodruha neskončí ani touto záležitostí. Bylo by tedy vhodné zabránit mu v tom, aby jeho příští deska už nevyšla. Proč? Pro příklad, oč zde jde, dva texty z připravované LP desky *MAŠKARY*.

DACHAU BLUES

Když stíny k sobě v touze lnou
Tma prohlásí se kouzelnou
a někde znějí bicí
Když měsíc tepe do mřížky
dva Popelčiny oříšky
s šedivou holubicí
Když zvony půlnoc dozvoní
zlý sen se vrací znovu
Jsou dosud v oknech střepy skla
a krev, jež znovu vytryskla
skapává do proslovů

Když úzkost chodí po špičkách
jak dívka v modrých lodičkách
a v bílé rozhalence
Když promarněno vzkříšení
Když most má pouta lešení
jež křičí na milence
Když zlato pláče mosazí
Když vzduch se oděl do sazí
a prázdňem škváry zeje
Zas strach má ze lži mozaiku
a za svěrací kazajku
už našel farizeje

Zvracíme přecpaní
a měsíce se
počinají pátkem
Křičíme ze spaní
zas desíce se
podepsaným řádkem
Pod hranou odvahou
tkví pobledlost
Jak Pilát ruce myjem
Když s chladnou rozvahou
jde posedlost
pak zitrka nedožijem

Když lež je pravdy zárukou
jde volnost s pouty na rukou
a vůkol kvetou — hroby.
Když z lásky stal se mouřenín?
Pak děvče podá růženín
a zbude bez ozdoby.
Když zloba zbývá bez lásky?
Pak Židum krade obličky
a hlásá toleranci.
A intelekt když bez duše?
Pak podoběn je ropuše
či slepici s mečem v tanci!

MAŠKARY

Ven z šedivých baráků
vylezly Maškary
v ledovém jitru
v den po Soudné noci
Pět slaměných širáků
Pět lahví Campari
a nenávisť v nitru
co odznaky moci

Jdou cvičení sloni
a cvičení pávi
Pár cvičených koní
a cvičené krávy
Jdou cvičené žáby
a cvičení švábi
Jdou cvičení mroži
a za nimi — s noži —
jdou cvičení lidé

Mráz dohnal je k poklusu
plameny šlehají
modře a zlatě
jak žíravé růže
a na půlce globusu
Maškary čekají
v přepesném šatě
a s bičiky z kůže

A cvičené krysy
a volavčí pera
A tak jako kdysi
i dnešní den znova
a tak jako včera
vždy bojí se slova
a s dětskými vlčky
zas točí se mlčky
i cvičení lidé

A Maškary kynou
vstříc divnému sněmu
Zní do ticha hlasy
jež slyšet je všude
Až Soudné dny minou
že konec je všemu
jen na věčné časy
že Masopust bude

Jdou cvičení sloni
a cvičení pávi
Pár cvičených koní
a cvičené krávy
Jdou cvičené žáby
a cvičení švábi
jdou cvičení mroži
a za nimi — s noži —
dál — jdou — cvičení — lidé

Za správnost vyhotovení
podpis nečitelný

karel friedrich

smetiště

Zil u nás v baráku pan Domorázek, vdovec a úředník a dobrotisko. Přes den seděl u okýnka podatelny, razítkoval kolky na žádostech a rozhodoval o tom, kam přijde tenhleten spis, tahlela stížnost, tohleto odvolání. A třebaže prodělal celou řadu všelijakých reorganizací s naprostou protichůdnými předpisy, jak si je postupně vymýšlely střídající se režimy, nebylo služební věci, která by ho uvedla do rozpaků. Ať už se jeho úřad jmenoval magistrát nebo národní výbor. Mrkl na spis a hned věděl: To je pro odbor IV/C, a tenhleten případ postoupíme referátu 14 a. Nikdy se nespětlil, ani jednou za pětadvacet let.

Pak odešel do důchodu. A protože přivýkl okénku podatelny, vysešoval teď celé dlouhé hodiny u okna svého přízemního bytu, díval se na pražskou ulici a jeho oči byly den ze dne smutnější. Viděly věci, jichž si předtím nevšimly z nedostatku času. Špinavý chodník, blátem ucpané mřížky kanálů a stále hlubší výmoly v asfaltové vozovce. Oprýskané fasády okolních činžáků a popilkem zšedlé akáty. Vysvětlený neulčeného stavu znal, plných pětadvacet let se nic neopravovalo. Nejdřív kvůli tomu, že byla válka a totální mobilizace všech pracovních sil. Později proto, že byl mir. Bojovalo se v něm s takovou vervou za lepší zítřek, ležící v nedohlednu, že se zapomnělo na přítomnost.

Ale ze všeho nejvic rušila pana Domorázka proluka hned naproti, kde stály baterie popelnice a kam lidé zahazovali nepotřebné věci: zlomené smetáky a drátěné matrace s popraskanými pery, vybourané staré sporáky s litinovými pláty, prázdné láhve a puklé krajáče. Smetiště, které by hýzdilo vzhled každého města.

I postěžoval si pan Domorázek uličnímu důvěrníkovi, jemuž důvěřoval spíše stát, než místní obyvatelé. A tázal se ho: Proč to nikdo neupraví, soudruhu, proč s tím někdo něco neudělá, že ano? Takové neřádky by mělo být zakázáno, smím-li to tak říci!

Uspěchaný, veřejnými funkcemi ověšený muž se podíval na důchodce jako na člověka, který zaspal dobu: Naše lidové demokratické zřízení má jiné starosti, než je nějaký pláček! Musíme kráčet vstříc! Musíme dohnat a potom předejít! Ty snad nechceš žít lip, soudruhu?

A tak se nic nestalo, vůbec nic. Jen to, že si pan Domorázek nasadil brouka do hlavy.

Nedlouho poté se objevil na ulici v širokých pumpkách a ve staromódní větrovce. Vypůjčený vozíček tlačil přímo k plácku. Během týdne odvozil všechno harampádi na skutečnou skládku a kovové předměty prodal podniku Sběrné suroviny. Za utržené peníze si koupil krumpáč, lopatu a hrábě a dal se do planýrování.

Těžko vědět, jak je možné, že jeho chabé tělo vůbec vydrželo takovou rumařinu. Prostě to dokázal. Když za dva měsíce jeho práce náležitě pokročila, navštívil vlivného úředníka na svém bývalém pracovišti a sdělil mu: Snažil se, aby naše ulice vypadala lip, a tak tam stavím dětské hřiště. Smím-li to tak říci. Ale ještě než zaseji trávní semeno, snad i nějaký ten kvítek, moc bych uvítal, kdybyste mi tam mohli navožit z úředního rozhodnutí nějaký říční písek. Taky lavička by přišla vhod, třeba i postarší. Můžete mi udělat tu laskavost?

Vyhověli mu, a v naší ulici vzniklo zelené zákoutí, kde se batolila batolata, kde rošťáci rošťáci a kde matky vedly řeči o prospěšnosti heřmánku. V ústředním deníku RUDE PRÁVO se objevil titulek ANI STÁRI NENÍ PŘEKÁŽKOU BUDOVATELSKÉMU ÚSILÍ a pod ním stálo černě na bílém:

(Od našeho dopisovatele.) Nikdo jistě nepopírá, že socialistický důchodce má právo na zasloužilý odpočinek. Vždyť celý život obětavě pracoval ve prospěch kolektivu! Avšak bývalý státní zaměstnanec Josef Domorázek nechtěl zůstat stranou ani po té, co ustal naposled od svého stolu. Tělesná práce je tím nejlepším lékem proti státnosti, řekl si, a vrhl se do víru socialistického budování. Příkladem mu byli sovětsí úředníci a razitelé pokrokových pracovních metod, které obdivuje celý svět. Zcela z vlastní iniciativy, dobrovolně a s neúnavnou pílí, bez nároku na jakoukoliv odměnu, vybudoval v místě svého bydliště dětské hřiště, kde se již dnes ozývá veselý jásot naší nejmladší socialistické směny. Avšak příkladný čin nezůstal bez povšimnutí. Včera odvezl náměstek pražského primátora příkladnému důchodci „Zlatý odznak“ brigádníka v rámci akce „Za Prahu krásnější!“ a zároveň mu věnoval sovětské hodinky značky „Vostok“. A tak se musíme zeptat: A co vy, ostatní socialističtí důchodci? Lid čeká i na vaši iniciativu!

Když pan Domorázek hodinky přebíral ukazovaly přesně půl desáté dopoledne. V téže době se na dětském hřišti objevilo rypadlo a dva muži od městské kanalizace začali trávník hlubokým výkopem. Opravené potrubí ledabyly zaházeli a zmizeli, neznámo kam. Proč? Když budovat, tak budovat! I kdyby mělo všechno lehnout popelcem!

Podobné lapálie se přístích letech opakovaly mnohokrát. Hřiště jednou rozkopali ti a pak zase ti, a nikdo si nelámal hlavu s tím, že by měl všechno uvést do původního stavu. Zedníci pracující opodál vykopili přímo na písčovitě cihly z boudačky, asfaltěři

pohodili na cestičku prázdné barely a instalatér tam letmo upustil puklé umyvadlo, aby se s ním nemusel vláčet až na skládku. A byl to vždycky pan Domorázek, kdo se mlčky postaral o nápravu. Byl trpělivý jako nátoň, měl nervy jako provazy a žádnou žluč. Byl prostě ze staré školy.

Až jednoho srpnového dne přijeli Rusové. Postavili své tanky a topasy přímo na hřiště, mezi nimi vztyčili velitelský stan a lavičku odtáhli dovnitř. Do země vykopali díru, zapustili do ní popelnici a měli latrinu. Dokonce i s poklopem. Latrinu evropskou, kulturní, civilizovanou.

Tábořili tam sedm neděl a když odtáhli do jiného prostoru, zůstala po nich spoušť. Navždycky zdupaná tráva, rozrytá litinovými pásy, a do opěradla lavičky bylo vyřezáno kapesním nožem a hranatou azbukou: PRAGA 1968... Pak zapršelo a z půdy vyrašily bodláky. Nic víc tam už nerostlo.

Tak to tam zůstalo do konce zimy. Potom si pana Domorázka zněčehonic zavolali na národní výbor: Tak co je s tebou, soudruhu, proč jsi to hřiště ještě neupravil? Ty nevíš, že normalizujeme? Dopustili jsme se zásadních politických chyb, ano, chyb, a kdo ví, jak by to bylo všechno dopadlo, nebýt našich sovětských přátel!.. Tak se do toho dej, soudruhu, dali jsme ti přece hodinky!

Důchodce Domorázek svěřil hlavu. A tiskně pravil: Něco s tím provedu, že ano, spolehněte se. Vlastně musím, smím-li to tak říci...

Své slovo dodržel. Dopravil plácku, opět zaneřáděného jako před lety, mezi nové zlomené smetáky a nové drátěné matrace s popraskanými pery, zapichl latku s cedulkou, na níž krasopisně napsal: SMETIŠTĚ ČESKOSLOVENSKO-SOVĚTSKÉHO PŘÁTELSTVÍ.

Pak šel domů a stál roletu, třebaže byl den. Prostě nechtěl vidět, co se venku děje. A má ji zataženou dodnes. Leží na gauči s plyšovým potahem a od té doby nevychází. Čte jen jednu knihu, znovu a znovu, pořád dokola, jiráskův román „Temno“.

milí čtenáři,

Jak jste si jistě povšimli, dostáváte dnešní TEXT 70 poněkud opožděně, zato však ve větším rozsahu, jako dvojčíslo. Rádi bychom uvedli několik slov na vysvětlenou. Na redakčním stole se nám nahromadilo, zejména v souvislosti se setkáním v Dachau, mnoho materiálu a mnohé by musely čekat další měsíc na své uveřejnění. To jsme právě nechtěli. Na druhé straně naše finanční možnosti nám v naší lítosti nedovolily vydat normální číslo o 12 stranách. Věříme, že nás v tomto směru pochopíte i odpustíte, že na další číslo budete muset čekat o měsíc déle než obvykle.

Nemuseli byste — teď nám promiňte naši upřímnost — kdyby tiskový fond TEXTu zaznamenal od jeho vyhlášení větší přírůstek. Máme finanční potíže, proč to skrývat — náklady na tiskárnu, poštovné a výrobu novin (a to neplatíme žádné honoráře, pracovníci redakce dělají vše dobrovolně a zdarma) jsou daleko větší než jsou příjmy od čtenářů. A žádné jiné příjmy, či podpory nemáme. Postrádáme doposud i zaplacení předplatného od mnohých našich čtenářů, proto se nedivte vy, kteří naleznete ve svých novinách tentokrát složenku. Bez peněz noviny vydávat bohužel nejde a udržet si nezávislost bez podpory čtenářů také nejde. Jestli jste nabyli téměř za rok k TEXTu důvěru, jestli chcete, aby vycházel dál a vaše dopisy o tom svědčí — věříme, že nám pomůžete, i sobě, abyste měli své noviny. Rikali jsme si v redakci, kdyby každý příslušník posrpnového exilu dal jednu, jedinou marku jsme z finančních potíží venku. To je nereálné, neboť jak takovou sbírku uspořádat? Kdyby každý čtenář TEXTu přispěl málem, třeba jen 10 markami, což jsou necelé tři dolary, máme také po starostech. Myslíte si, že naše představy jsou neskromné či nereálné?

TISKOVÝ FOND TEXTU —
Konto Nr. 864 152 — Bayerische Vereinsbank, München, Mauerkircherstr., BRD.

útržky z kalendáře

Mech byl z umělé hmoty, byl brčálově zelený, ta umělá hmota nebyla zrovna nejlepší kvality. Byla však prokvetlá kipsovými hříby, muchomůrkami a ryzcem, tu a tam kombinovanými jakousi houbou neurčitou. Na větvích stromů ztrnule posedávali vycpaní ptáčky a z magnetofonu kdesi za pečlivě vymalovaným olejovým pozadím se ozývalo švitoření lesního ptactva a sem tam i zabzučení včelky či žustot křidel nějaké mušky. K dokonalé lesní idylce chybělo snad jen polohlasné chrápání hajného.

Kijevská stálá výstava úspěchů Ukrajinské sovětské republiky, to byl pro mě především tento zážitek. Protože — kde jinde má člověk příležitost zabledět se zblízka do očí jezvcovi, kde jinde lze uprostřed hrůzostrašné detailně a živě vyvedeného lesa pohlédnout po čele vycpanou smu?

Sovětské návštěvníci kolem byli konsternováni. „Smotri, smotri!“, opakoval neustále jakýsi aparátčík s modrozeleným kloboukem na hlavě a utíraje si z čela pot v tom vedru, natahoval prst směrem k té těžko uvěřitelné realitě, poněkud opelichané veškerce na větví. Byl si vědom toho, že ona kolchoznice vedle se dívá a dívá. Ze vzrušeně sleduje ty úspěchy, demonstrované tak dojemně, tak prostě. Koupil jsem si „morožennoje“ a šel si raději sednout na lavičku vedle fontány. I ta fontána byla uměle „nakašulírovaná“. Hora sádry, ze které přímo číselo odhodlání postavit se do čela spásy světa. Dokládá to i rozhodný velemuž s kládíem v dvoumetrové ruce v popředí toho sousoší. Sousoší na snad největší sádrové fontáně, kterou jsem kdy v životě viděl. Ostatně — mnoho sádrových fontán vidět nelze.

Nespáčil jsem podobnou přehlídku úspěchů v Moskvě. O nic jsem zřejmě nepřišel, úspěchy jsou si podobné jako vejce vejci. Snad jen s tím rozdílem, že úspěchy Moskvy budou pravděpodobně ještě větší, ještě slavnější a ještě radostnější. Dovedu si tedy dost dobře představit i tu letošní, jubilejní výstavu „Československo 70“. Tu výstavu, kterou uvádí citát Gustáva Husáka; citát pro tyto druhy výstav jako stvořený. Visí tam totiž na panelu doslova toto: „Dějiny Čechů a Slováků — dějiny práce a osvobozenického boje pracujících mas“.

Zažil jsem za minulé léta mnoho různých dějepisců. Mnoho výkladů historie všech těch VKS(b) i jiných stran a strániček, mnoho překroucených faktů z dávné i zcela nedávné historie. Znal jsem i několik učitelů dějepisu, trávících zbytek své kariéry v ústavech pro duševně choré, dokonce vím i o případech dokonaných sebevražd historiků-pedagogů. Jsem tedy v tomto směru dokonale školen, dokonale otrlý. Přesto mě však úvodní citát „historika“ Husáka trochu překvapil, kdežto naopak musím přiznat, že závěrečný citát moskevské expozice nepřekvapí snad nikoho: „Bez Sovětského svazu by nebylo naší svobody“. Toto „originální“ zjištění je připisáno Ludvíku Svobodovi a vyprovází moskevské návštěvníky ven z pavilónu, do ulic Moskvy.

Obraz dějin československého lidu, výstava „Československo 70“ má prý obrovský úspěch. Dokumenty dikuvzdání za osvobození v roce 1945 i 1968, spolu s restaurací „Vystavočnaja“ tvoří jistě důstojný rámec k další družbě a k další společné cestě. Diváci se tedy zvědavě dívají, říkájí „smotri, smotri!“ a většinou nemají ani tušení, kdo vlastně ti Češi a Slováci byli a jsou. Stačí, že se jim řeklo něco na způsob „tak žijí naši družja“. A že se při tom nějak zapomnělo na Mistra Theodorika, na Karlovu universitu, na obrozence, humanisty, demokraty? Nic nevadí, poblíž kipsové fontány — neboť ta nesmí při těchto příležitostech chybět a jistě tam někde je — stojí hospoda „Vystavočnaja“, s krojovanou obsluhou, roznášející pravou moravskou slivovici. Neboť výstava prý představí i špičkovou úroveň československého pohostinství! Kdo nevěří, ať tam běží!

JAROSLAV KUČERA

IDF= efekt

Z řad Čechoslováků žijících v NSR vzešel návrh založit organizaci, která by vedle plnění obvyklých cílů emigrantských a národnostních organizací současně zajišťovala vhodné zaměstnání a účinně podporovala individuální i společné uplatnění Čechoslováků v cizině. Tato organizace měla by tedy zajišťovat základní potřeby svých členů po všech stránkách a ve všech zemích kde čs. emigranti žijí.

Toho lze dosáhnout pouze v rámci podnikové organizace disponující určitým kapitálem a spojující zájmy ekonomické s ostatními zájmy. Dva německé pokrokové velkopodniky projeví ochotu všemožně podpořit založení československého emigrantského podniku za velmi seriózních až přátelských podmínek. Mimo finančních prostředků dají ihned k dispozici výrobní prostředky, jako i odbytovou síť ve střední oblasti Německé spolkové republiky, v oborech: stavební přidružená řemesla a automobilový průmysl (hlavně servis). V uvedených oborech lze proto činnost zahájit ihned, jakmile budou pracovní síly z řad čs. emigrantů k dispozici. Bude-li mezi námi československými emigranty dostatečný zájem o společnou akci, lze v krátké době zajistit rozvoj podniku i na jiné obory a s pobočkami v různých místech NSR, případně i v jiných zemích Evropy a zámoří.

Nástin zásad založení podniku a z toho plynoucí výhody

1. Centrála a místo prvních činností podniku: oblast Mannheim-Frankfurt M.

2. Název podniku: IDF – Internationale Dienstleistungs- u. Fertigungsaktien Gesellschaft – Mezinárodní akciová společnost pro služby a výrobu.

3. Předmět činnosti: viz seznam profesí.

4. Společníkem se může stát každý – především v cizině žijící Čechoslovák – kdo koupí alespoň jeden podíl (akcii) v hodnotě 50,- DM. Každý čs. emigrant se tedy může stát spolupodnikatelem a pobírat dividendy (podíl na zisku).

5. Zaměstnancem se může stát jak společník, tak i pracovník, který žádnou akcií nezakoupí.

6. Podnik je budován na principu moderního demokratického řízení, podobně jak předpokládá československý (polednový) hospodářský model, takže na řízení a rozdělování zisku se mohou podílet i zaměstnanci.

7. Podnik jako celek bude moci z pozice své hospodářské síly daleko lépe hájit zájmy svých členů a zaměstnanců než by mohl jednotlivec nebo jiná organizace. Každý zaměstnanec bude tak mít snadnější vývoj než jako cizinec-jednotlivec.

Podnik bude vysoce efektivní, neboť bude pokrokově řízen a od samého začátku bude spojívat zkušenosti a návrhy místních expertů se zkušenostmi a návrhy čs. emigrantů-spolupodnikovníků.

9. Zaměstnanci podniku mohou být spravedlivěji ohodnocováni než jsou někdy dosud, a proto často budou pobírat vyšší mzdu než nyní (nehledě k podílu na zisku), neboť se mohou ve své mateřštině s vedením podniku rychle a dokonale dorozumět.

10. Každý zaměstnanec může se podílet na podnikové péči o zaměstnance která bude především zaměřena na:

- a) pěstování čs. národní kultury,
- b) zvyšování odborné a jazykové kvalifikace zaměstnanců,
- c) obstarávání styku s úřady za měšťance,
- d) řešení bytových problémů apod.

Seznam profesí podniku (muži i ženy)

Pro okamžitě zahájení činnosti je hmotné i odbytové zajištění pro profese:

– stavby dokončující řemesla – například: stav. klempíř, pokrývač, zámečník, obkládání, lepení, truhlář – stávební i nábytkový, tesař, parketář, sklenář, vodo-ply-

no- a elektro-instalatér, topenář, izolátor, malíř, lakýrník stavební nábytkový čalouník, dekoratér, F. mocní dělníci, úklidová služba apod.

– autoopravárenství – například: automechanik -klempíř, rosář, elektrikář, čalouník, lakýrník, strojní zámečník a karořemesla, pomocní dělníci.

– Pro řízení a obsluhu výše uvedených řemesel – projektanty, techniky, ekonomy a administrativní úředníky.

Pro další nejbližší rozvoj podniku je zájem o profese:

– řemesla hlavní stavební výroby, kovořemesla, všechny elektroobory, mechanik kancelářských strojů, všechna oděvní a textilní řemesla, odborníci polygrafického průmyslu, umělecká a měřnická řemesla, aranžér, řidič, uzenář, kuchař, číšník, prodáváč, zdravotní technické služby a další řemeslné služby,

– projektanti a konstruktéři různorodých počítačů, propagátory různých profesí, kreslíči, odborníci ři, pracovníci pro správu

ZÁVĚR

S každým jednotlivým přihlašovatelem vstoupí podnik v kontakt. V krátké době (po 15. 6.) oznámí přesné podmínky spolupráce, aby aktivně a definitivně rozhodnout, zda měl každý možnost se pak objektivně a kdy do podniku skutečně vstoupí. Podnik přijme řád přihlášky i po 15. 6. 1970, avšak schopní a rozhodní pracovníci, kteří zahájí spolupráci od samého začátku, budou mít pochopitelně větší šance postupu, než ti, kdož budou otálet a vyčkávat.

Vznikajícímu podniku pomáhá aktivně i bývalý místopředseda čs. vlády, prof. dr. Ot. Šik. Přesto, že se má jednat o podnik, tedy o organizaci především s hospodářským zaměřením, přislíbili zatím bezplatnou spolupráci na úseku kultury již někteří bývalí redaktori čs. rozhlasu, novináři, spisovatelé, umělci apod.

Zdůrazňujeme, že připravovaný podnik má být nepolitickou organizací a jako každý jiný prosperující podnik má být pozitivní součástí celého hospodářství naší země, kde bude vyvíjet svou činnost. Současně však má zajišťovat

zájmy čs. emigrantů a je tedy na nás, emigrantech, abychom využili této možnosti a spojili se v co možná největší a tudíž co nejvlivnější společnost.

Nábor pracovníků k založení podniku je touto formou rozšiřován různým emigrantským tiskem v řadě zemí Evropy i v zámoří. K tomu vyzýváme všechny čs. emigranty, kteří se o návrhu dozví,

aby jej mezi sebou dále rozšiřovali. Předpokládáme, že jednotliví Čechoslováci pomohou z vlastního zájmu o věc návrh rozšířit tak, aby se o něm dozvěděla většina našich emigrantů, a aby tak byly vytvořeny podmínky pro co nejúspěšnější rozvoj podniku.

Za přípravný výbor
IDF
Ing. Vladimír Sviták

FORMULÁŘ PŘIHLÁŠKY

Dotazník prosím odstříhnete, vyplňte a urychleně odešlete, pokud možno do 15. 6. 1970 na adresu: Dipl. Ing. Alois Simon, 673 Neustadt, Sauterstr. 41, BRD.

PŘEDBĚŽNÁ (NEZÁVAZNÁ) PŘIHLÁŠKA

(Pište prosím hůlkovým písmem!)

Jméno a příjmení přihlašovatele

Datum narození

Nynější adresa

Povolání

Školní vzdělání/vyučení v oboru

Praxe – uveďte prosím přesně všechny druhy zaměstnání za posledních 5 let, vedle zaměstnání (profese) uveďte i zaměstnavatele nebo alespoň jeho obor podnikání. Nestačí-li místo, použijte zvláštní přílohu.

Znalosti a zkušenosti

Nynější zaměstnání

Měsíční pracovní doba (v hod.)

Nynější hrubý měs.

výdělek

Znalost řeči

Povolání nyní pracujících příslušníků Vaší domácnosti

Hodláte zakoupit akcie podniku (a 50,- DM)?

Jaké zaměstnání byste v podniku rád vykonával

Datum Podpis

CCC BOOKS

rád přijímá objednávky na knihu Jar. Kučery PRAŽSKÝ SRPEN a gramofonovou desku 21. srpen natočenou Slávou Volným. Současně zasíláme na objednávku i LP desku Karla Kryla RAKOVINA.

Vyžádejte si seznamy české a slovenské literatury i knižních novinek na naší adrese:

CCC BOOKS, 8 München 22, Postfach 297, BRD!

NOTHILFE – VOHK

Přesto, že jste sociální pojištěnec, můžete být soukromým pacientem. Bez jakýchkoliv dalších finančních starostí máte nárok na I. nebo II. třídu nemocničního ošetření a jste soukromým pacientem šéflékaře.

Můžete zvolit kteroukoliv nemocnici, kteréhokoliv lékaře.

Budete-li rok nemocný, převzeme vaše nemocenské platby.

„Jenomže, kdo chce být nemocný?“ Nebudete-li rok nemocný, dostanete od naší – nebo snad dnes už i vaší – pojišťovny zpětnou platbu.

Vaše NOTHILFE – VOHK

(Vaše dotazy rádi zodpovíme v češtině či slovenštině. Pište na redakci listu.)

malý oznamovatel textu

Odpovědi na inzeráty odesilejte (není-li uvedena přímá adresa) na adresu redakce. Cena jednoho řádku 2 DM – v rubrice „práci hledá“ zveřejňujeme inzeráty bezplatně.

PRÁCI HLEDÁ

● Automechanik

hledá zaměstnání v oboru. Zn.: „I jako test. – tovární jezdec“ – T/1266

PRÁCI NABÍZÍ

● Firma Erhard Willumiet

Stahlbau, Rahrhau, Marktredwitz, přejme zámečníky a síly k zaškolní. Svařeče se zkouškou i bez zkoušky pro práci na stavbě. Dobrý plat, spokojenost. T/2035

ADRESY

● Leoš

hledá ing. Roberta Vitka pravděpodobně NSR. T/2039

● Felina hledá

Huberta Huječka a Ladislava Šira z Brna. Dnes zřejmě v USA. Helenu Orlovou z Přerova – patrně Aidam. T/2040

● Blanka Sázkavská

hledá Františka Čepu z Čáslavi, l. č. NSR. T/2041

● Hledám

kolegy kuchaře ze správy zotavoven v Jeseníkách a spolužáky z hotelové školy r. 1960–1964. T/2042

● Milan Veselý

hledá Ivu Typovskou s dcerkou. Posledním bytem v Chebu, poté lager Traiskirchen. Zn.: „Snad Švédsko?“ T/2043

● Janu Staňkovou,

Isoldu Liehaldovou hledá, stejně jako rodinu Jar. Valáška. Zn.: „Ostrov–Hana“. – T/2008.

R Ů Ž N Ě

● Warthburg

353 1968 s československou SPZ ve velmi dobrém stavu prodám. Zimní (spikes) i letní pneu zn. Goodyear, náhradní díly. Ev. převod v Československu zajištěn. T/2044

● Dobrý Job.

Hledám podnikavé společníky po celém světě. Není třeba kapitálu. Ozvěte se. Postfach 478 CH – 8021 Zürich. T/2045

Předplatné: pololetní: 10 DM, 2,80 \$ (letecký USA, Kanada, Izrael apod. 3,50 \$, Indie, Jamajka, Již. Afrika apod. 3,80 \$, Brazílie, Honkong apod. 4,20 \$, Austrálie, Japonsko apod. 4,50 \$). roční: (se slevou na poštovním) 18,- DM, 5,- \$ (letecký USA, Kanada, Izrael apod. 6,40 \$, Indie, Jamajka, Již. Afrika apod. 7,- \$, Brazílie, Honkong apod. 7,80 \$, Austrálie, Japonsko apod. 8,40 \$).

Ceny pro zámoří jsou uvedeny v US dolarech.

● Překlady

a ověřování dokumentů z češtiny a slovenštiny a naopak obratem. Soud. přís. tlumočnick Dr. jur. Otto Tomaschoff, Düsseldorf I. Sonnenstr. 42, tel. 77 49 63. T/2046

● Dekorační

reprodukce Prahy na ručním papíru. Objednejte: Artlex-Soeringe, Box – 10015, VÄSTERAS 10. Na dobírku a kus 8,20 \$ (40×62 cm). T/2047

● Mince, rytiny, obrazy

koupím: Dipl. Ing. W. F. Müller, 68 Mannheim 1, Max-Josef-Str. 17, Tel. BRD 0621/36960 T/2028

● Časopisy

v českém a slovenském jazyce dodává Klub nových, Toronto, Box 81, Postal Station D, Ontario – Canada. Vyžádejte si seznamy. T/2029

SEZNÁMENÍ

● 38letý

strojní zámečník, rozvedený, nyní v Oberfranken, hledá pro nový život partnerku. Zn.: „Jsem sportovně založen.“ T/2037

● 30letý

176 cm, tmavovlasý. Najde se protějšek pro společný život v cizině? Foto není podmínkou. Zn.: „Šťastný domov.“ T/2038

● Česka 21/173

hledá krajana. Zn.: „Sňatek?“

● Blondýnka 26/162

vzhledná, tech. úřed., v dobrém zam., vl. byt, již občanka NSR, hledá inteligentního partnera. Zn.: „Westfahlen není podmínkou.“

SNATKOVÁ KANCELÁŘ A EMIGRAČNÍ PORADCE V KANADĚ

Přejete si navázat známost pro pozdější sňatek v Kanadě, USA, Austrálii, Jižní Americe nebo Evropě?

Všichni naši klienti obojího pohlaví jsou v dobrém a váženém postavení a přejí si šťastný sňatek nebo přátelské dopisování s krajany.

Naše zprostředkování je rychlé, diskrétní a úspěšné.

Vyžádejte si náš dotazník.

Poradíme vám při vyřizování všech vašich emigračních záležitostí.

Obraťte se s důvěrou na International Interpreter, immigration adviser, marriage service, 70 Dundas Street East, Toronto – Canada.

V Kanadě se může platit šekem nebo Money Order na Eva Dentová, Post Box 253, Port Credit, Ontario.

V Jižní Africe: Poštovním šekem na Miroslav Holub, 15. Jara-canda Lodge P. O. North Rand Modderfontein, Transvaal, nebo šekem na TRUST BANK, Kempton Park, Konto S/014538/448 – (Miroslav Holub).

Na platebních formulářích uvádějte laskavě přesné jméno a adresu – i na šeku.

ivan sviták

divná smrt

3. — dokončení

STOPY A SOUVISLOSTI

Postupem času, jak budou opadat různé osobní a bezpečnostní zřetelky, které dnes ještě mohou jak jednotlivce, tak instituce zdržovat od pravdivého vyličení skutečné Masarykovy smrti, je pravděpodobné, že vyjdou na světlo nové dokumenty. Především existují důvěrné zprávy tajných služeb a dokumenty, jejichž existence byla zmíněna pod různými značkami: (TL, KU, EK, LU). Jiná deposita či svědectví jsou určena k pozdější publikaci. Taková deposita i zmíněné dokumenty skutečně existují. Zde však je třeba vzít v úvahu některé zvláštní okolnosti. Chystal-li Masaryk útek do ciziny, což je pro mne nesporné, pak tak činil prostřednictvím tajné služby a Bruce Lockharta, svého důvěrného přítele. V britské tajné službě byli však v té době činní na nejvyšších místech sovětské agenty, Kim Philby, Guy Burgess and Donald MacLean, takže jakákoliv případná akce byla ihned vyzrazena sovětům. Tim lze také vysvětlit neúspěch pokusu lidoveckých ministrů odletět tajně do ciziny a selhání plánu Huberta Ripky. Je rovněž třeba dát pozor na různé podvrhy, jako např. Masarykovy dopisy, psané údajně před smrtí Stalinovi.

Další stopy vedou k metodám sovětské tajné služby při likvidaci lidí, k paralelním případům politických vražd, jako byla vražda L. Trockého (1940), Ignatze Reisse (1937), generála Waltera Krivitského (1941), Bandery (1958), Matuše Černáka (1955) a jiných. Je prokázáno, že sovětská špiónáž má zvláštní oddělení (SMERDUT), které se zabývá vraždami pod názvem „mokryje děla“. Používá obvykle nehluché plynové pistole, která usmrtí okamžitě oběť, aniž ohrožuje vraha, jenž užije antidotu. Výstřel je nehluchý a nezanechává žádné zjevitelné stopy, takže smrt vypadá jako infarkt. Vražda se tedy jeví jako přirozená smrt. Tyto metody sovětského oddělení byly odhaleny mj. vrahem Bandery Stasinským ve vyšetřování amerického Kongresu. Individuální, ale i masová likvidace „třídních nepřátel“ je běžnou součástí postupu sovětského státu proti jednotlivcům či skupinám a je dokonce legalizována sovětským pojetím práva. V tomto směru jsou důležitá odhalení masových vražd polských důstojníků, spáchaných sovětskou tajnou službou na jaře r. 1940. V této souvislosti je velmi nápadné, že prof. dr. Hájek, přímý svědek katynské exhumace, prováděl také pitvu Jana Masaryka. Zároveň je dnes už nesporné, že falšování úmrtních listů, mučení vězňů a sadistické vraždy v padesátých letech patřily k běžným prostředkům čs. tajné služby, již byl a je SSSR zájnmým vzorem i v této oblasti.

Cenné informace mohou být získány ze záhadných souvislostí, které obestírají věznění a nepřirozenou smrt mnoha dalších osob, které byly přímo či nepřímo účastny a informovány o tragédii úmrtí Jana Masaryka:

Milada Horáková (resignovala na protest proti Masarykově zavraždění?), Vlado Clementis, Jindřich Veselý, Otto Katz (André Simone), Augustin Schramm, Milan Choc, Slavoj Šádek, Vávra Stařík, Josef Kadlec, Vladimír Teplý, Petr Konečný, Bedřich Pokorný (Kanice, 31. března 1968), Josef Břešťanský (Babice, 2. dubna), dr. Sommer (26. 4. 1968), Josef Poche-pický (27. dubna u Mariánských Lázní), Olga Scheinpflugová (13. dubna 1968), A. Samec, dále Nechanský, Slávek Wahl, Loucký,

Kavan, Nežerka. Konečně zbývají nezodpovězené otázky: Navštívil v noci Masaryka Rudolf Slánský? Co se opravdu dalo oné noci v Černinském paláci? Utíkal někdo v noci z paláce? Byl Masaryk kritickou noc v Ruzyni? Byla pohotovost milic kolem letišť? Zmizely dokumenty z ministerské pracovny? Jaké? Od Beneše? Chystal Masaryk útek? Kdo prozradil plán útěku? Někdo ze sekretariátu? Proč vypovídají sekretáři stejně o sebevraždě? Jaká byla účast Clementise, Čepičky, Smrkovského, Svobody, Fierlingera?

Odpověď na záhadu smrti čs. ministra zahraničí je však v širším

kontextu. V očích Kremlu byl Masaryk nepřítelem číslo jedna jako potenciální vůdce „kontrarevoluce“, a musel tedy zmizet stejně jako Mikolajczyk, Anna Paukertová a mnoho jiných.

Druhý klíčový problém, jenž je přechán neoprávněně v pozadí, je otázka, zda Masaryk chystal útek do ciziny. Ve světle dostupné evidence lze bezpečně odpovědět, že ano, že jeho účast v Gottwaldově vládě byla manévrem, předcházejícím odchodem, aby protestoval proti údajné vraždě čs. demokracie. Domnívám se, že jeho smrt souvisí s tím, prokazatelně zamýšleným plánem útěku, a že skutečná záhada (prozrazení útěku), která časem vyjde najevo, je v této oblasti.

Masarykova smrt dala během posledních dvaceti let podnět ke vzniku tří základních teorií tragédie, při podstatně různých interpretacích fakt a možných motivů smrti posledního nekomunistického ministra zahraničních věcí. Tyto teorie se dají koneckonců redukovat na tři základní odpovědi na otázky, zda skončil svůj život dobrovolně, nebo ne. Chceme-li

kurátoru ČSSR a televizní seriál „Na pomoc generální prokuraturě“).

5. Teorie nešťastné náhody, která vznikla v roce 1969 jako odpověď na předchozí podnět a jež byla uveřejněna jako úřední zpráva dr. Zdeňka Pešty. Analyzovat tyto teorie a konfrontovat je s ověřenými skutečnostmi bude předmětem další kapitoly.

ZÁVĚR

Dodatečně, po sovětské okupaci lze klást otázku, zda uveřejnění otevřeného dopisu prokuratury nebylo chybou, zda nebylo takticky pochybeným a předčasným krokem. Tato otázka je jen variantou jiného, podstatnějšího problému, zda totiž mírné tempo demokratizace mohlo Československo zachránit před intervencí. Domnívám se, že v době zveřejnění dopisu bylo o okupaci už rozhodnuto v Drážďanech a Moskvě. Tehdy bylo možné demokratizaci zachránit jen masovým hnutím, jen masovým odporem, tedy právě opačnou taktikou, než kterou sledovalo reformní křídlo v komunistické straně. Politika pravdy je a byla dobrou politikou; politika ústupků byla a je špatnou politikou, která ztroskotala vůči sovětským jestřábům a bude ztroskotávat vždy znovu.

Záhada Masarykovy smrti byla prvním projevem vyburcovaného veřejného mínění a snad byla oním kamenem, jenž uvedl lavinu do pohybu. Byla však jen dílčí otázkou v celkovém procesu vytváření jednoty dělníků a inteligence, tedy při zrodu oné politické síly, již patří budoucnost navzdory okupacím. Během krátkého období oslabení mocenské elity totalitní diktatury, nebylo možné víc než formulovat otázky, přičítají se základním zájmům vládnoucí třídy. Tato skutečnost však ukazuje, že v příštích situacích krizi mocenských elit bude znovu možné klást otázky z hlediska lidu, z pohledu většiny společnosti, z hlediska zájmového společenství dělníků a platformy, která by formulovala programové cíle tohoto politického svazku jako cíle národního společenství a nezávislého státu, bude muset jít od dílčí otázky smrti Jana Masaryka k základní otázce — k pravdě o povaze čs. společnosti a čs. státu.

Smysl historických událostí bývá málokdy identický se záměry osob, které vyvolají určitá historická fakta, protože společenská úloha určité myšlenky se může nejen lišit od původní myšlenky samé, ale myšlenka sama může být negována a kompromitována samou praxí uskutečňování. Tak se ve zlomyslné dialektice čistého myšlení a kompromitující praxe stýkají ony póly teorie a praxe, jejichž jednota tvoří život lidí i společnosti. Dodatečně můžeme v tomto duchu říci, že smysl otevření problému Masarykovy smrti netkvěl v tom, že by se dospělo k závěru, jež by uspokojily kriminalisty, ale především v tom, že v prvním dubnovém týdnu 1968 bylo poprvé po dvaceti letech prohlášeno ono neúprosné tabu, s nímž bylo ve vládnoucí ideologii spojeno jméno Masarykovy rodiny. Výsledkem nebyl ani tak senzační aspekt kriminalistické záhady, jako spíše prolomení on ho tabu nad Masarykem. Síla pravdy a vůle k pravdě způsobily onu očistnou katharsis, a vyvolaly vzrůst důvěry k novému vedení. Lidé totiž okamžitě pochopili, že zde byla formulována otázka, která vrací problém demokratizace přesně tam, kde vznikl, do únorového převratu 1948, když únoroví hrdinové Josef Smrkovský, Gustáv Husák a Ludvík Svoboda likvidovali přesně ony základy čs. státu, které teď náhle hodlali obnovovat demokratizací. Masarykova tragická smrt — ať už zemřel jakkoli — byla dosud ve vědomí lidí jako konec poválečného mocenského intermezda, byla symbolem konce etapy předstalinovské politiky a klíčem k nastolení totalitní diktatury. Vláda, která dovolila uveřejnit podobný dopis a zahájila šetření, získala v očích národa onu důvěru, kterou potřebovala.

Katharse dubnových dnů měla však ještě další důležitý aspekt, jak se v tisku začala uveřejňovat svědectví a výpovědi různých osob. Nebylo prolomeno jen ideologické tabu, stalo se něco víc — lidé se osvobozovali od strachu, nebáli se nemít strach. Každá totalitní diktatura je založena právě na obavách lidí z represe a pokud totalitní diktatura trvá, zveřejnění pravdy není věcí odvahy nebo zbabělosti. Není prostě vůbec technicky možné, protože mechanismy přímé, nepřímé a vlastní cenzury eliminují spolehlivě už pouhý pokus pravdu sdělit. Jako v podmínkách nacistické okupace bylo nesmyslné vykřikovat na Václavském náměstí, že Hitler je blázen, ačkoli to byla obecně známá pravda, tak v podmínkách domácnosti totalitní diktatury bylo nemožné a marné chtít prostřednictvím tisku nebo televize pozitivně informovat. Pravda je v podmínkách diktatur tak nebezpečná, že vyvolává strach, budi odstup a vytváří apriorní hráz mezi člověkem, který pravdu říká a publikem, protože ipso facto ohrožuje publikum, jemuž pravdu říká.

Bizarní, ale reálná hegemonie lži v diktaturách je společensky podivný jev, který mne vždycky fascinoval a vyvolává ve mně dosud hrůzu. Faktický vliv lži na společenský život nelze totiž v diktatuře téměř vůbec omezovat, protože síla lži, iluze, ideologie netkvi vůbec v tom, zda sdělovaný obsah je pravdivý nebo ne, ale na tom, zda je emocionálně působivý a rozumově přijatelný. V mechanismu kontroly společenského vědomí, jenž je jedním z pilířů každé diktatury, funguje tedy jakákoli lež „jakoby“ byla pravdou a je dokonce konsumována — chtě, nechť — i otevřenými odpůrci a kritickými hlavy, protože z moci totalitní ideologie není úniku. Mimořádné případy jednotlivců, kteří se dokážou z mechanismu myšlenkové represe vymknout, jsou sice účtyhodné výkony intelektu, ale společensky mnoho neznamenaají, protože se struktury myšlenkové kontroly nedotýkají. Svědkové, kteří se nyní odvážili mluvit před televizí, nebo podali informace tisku, nebyli jen osobně stateční, oni byli živým důkazem, že mechanismus kontroly přestal dočasně fungovat. Z lidí spadl strach, začali mít odvalu k pravdě. Ale jestliže univerzální diktatura lži a podvodů, strachu, zachvacovala kdysi celý národní organismus, pak nyní taláž emoční odvaha k nově nalezené pravdě vytvořila protipól v smrtelné nebezpečné iluzi, že pravda, i když je bezbranná, vítězí. Pravda vítězí, jestliže lidé zbraňmi ubrání svou svobodu pravdu říkat.

text 70

československý
nezávislý měsíčník

Czechoslovak independent newspaper, Tschechoslowakische unabhängige Zeitschrift.

Vydává Bohemia, Czechoslovak Cultural Committee. Šéfredaktor Jaroslav Kučera.

Adresa redakce: 8000 München 22, Postfach 207, BRD. Podepsané články nemusí vždy vyjadřovat názor redakce. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Toto číslo vyšlo 5. 6. 1970. Uzávěrka čísla 15. 5. 1970.

Cena tohoto dvojčísla 3,— DM.

Tisk: LOGOS, München, Bothmerstr. 14.